

Haitherin

UDVARHELY VÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden csütörtökön.

Kilenczedik évfolyam. 17. szám. Szerkeszti: Székelyudvarhely, 1911. április 27.

Előfizetési ára: községeknek, valamint kör-
és községi jegyzőknek egész évre 6 korona.
Egyes szám ára 50 fillér.

Dr. Keith Ferencz
várm. tb. főjegyző.

Kiadja: Becsek D. Fia könyvnyomdája Székely-
udvarhely. Arpad-utca 3. szám, hová az elő-
fizetési pénzek küldendők.

I. Vármegyei szabályrendeletek és közérdekű határozatok.

113.

Szám: 9560—1910. alisp.
155—1911. kgy.

Vármegyei építkezési szabályrendelet.

Határozat.

A vármegyei építkezési szabályrendelet az előterjesztett szöveggel elfogadatik, megállapítatik és közzététel után jóváhagyás céljából m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztetik.

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának Székelyudvarhelyen, 1911. évi április hó 22-én tartott rendes közgyűléséből.

Udvarhelyvármegye építkezési szabályrendelete.

I. FEJEZET.

Utcákról és terekről.

1. §.

A községekben jelenleg létező utcákon és tereken hatósági engedély nélkül változtatások nem tehetők.

Uj utcák létesítésénél azok lehetőleg egyenes irányban vezetendők s amennyiben 100 méternél nem hosszabbak, legalább 10 méter, ha pedig 100 méternél hosszabbak, vagy ha annál rövidebbek is, de élénk közlekedésre nyújtanak kilátást, (különösen olyanok, melyek vasuti állomásokhoz vezetnek) legalább 14 méter szélességben hasítandók ki. Indokolt esetben a szélességet a főszolgabíró javaslatára az alispán 10 méterig mérsékelheti.

2. §.

Uj épületek emelése, régi épületek megújítása, vagy uj utcák és közterek újból kihasítása alkalmával az építési bizottság által figyelembe

veendő, hogy szabálytalan alakok, idomtalan kiugrások, zugok vagy kiszögélések lehetőleg mellőztessenek és hogy a megállapított építési irányvonal pontosan betartassék, hogy idővel az utca szabályoztassék.

Az utcák és terek szabályozása céljából a helyi körülményekre való tekintettel a szabályozási vonalak a községi képviselő testület által megállapítandók s ezen vonalak a község kataszteri, tagosítási vagy egyéb rendelkezése alatt álló térképébe berajzolandók.

Az ekként kiegészített, illetve beszerzett térképek az ezen szabályrendelet életbeléptétől számított 2 év alatt az alispánhoz jóváhagyás végett bemutatandók, ki a jóváhagyást a szakközeg közbejöttével foganatosítandó helyszíni szemle alapján adja meg. A szabályozási vonalon kívül senki sem építhet.

Uj építés, vagy az épület külső méreteit is érintő átalakítás alkalmával a szabályozási vonalhoz képest a telekhez csatolandó tért a telek tulajdonosa, az utcához eső területet pedig a község tartozik megfelelő kárpótlás mellett átvenni.

A megváltási vagy kárpótlási összegnek megállapítása egyezség útján kísérlendő meg. Ha egyezség nem jó létre, a kárpótlási összeget a bíróság állapítja meg.

Az építkezési engedély a szabályozási vonal megtartása mellett a bíróság ez irányban hozandó ítélete előtt is kiadható.

3. §.

Utcákon és tereken gödröt, árkot ásni, az onnan kiemelt földet a beltelekhez, a ház falához, vagy a kerítéshez hordani tilos.

4. §.

Uj zsákutcák nem létesíthetők, a régiek pedig lehetőleg megnyitandók.

5. §.

Az utcák és terek befásítása a község jogát és kötelességét képezi, kivéve az 1890. évi I. t.-cz. 1. §. 1—4. pontjaiban felsorolt közutak átkelési szakaszait, melyekre az utak befásítására

nézve alkotott külön szabályrendelet határozatai irányadók.

Az utcák befásítása magánosok által is végezhető a község engedélyével és felügyeleti jogának fenntartása mellett.

A fák lehetőleg egyenes, illetve szabályos vonalban ültetendők és azok legalább utcánként egy fajták legyenek.

Oly ujonnan épített laképületek előtt, melyekben rendkívüli nagy tüzelés történik, továbbá az ujonnan felállított tüzműhelyek előtt, mint szintén a templomok, papi és iskolaházak, sör- és pálinkafőző házak előtt fák ültetendők és erre a tulajdonosok már az építkezési engedély megadásánál kötelezendők.

Ezen kötelezettség elmulasztása esetén a fák a tulajdonos költségére a hatóság által ültetendők.

II. FEJEZET.

Az építkezés engedélyezése körüli eljárásról.

6. §.

A község belterületén, a község közvetlen közelében levő szőlőkben, kertekben és földeken, továbbá fürdőtelepeken, az állami, törvényhatósági és vicinális utak mellett mindennemű új építkezéshez, valamint a meglévő épület (ide értve a melléképületeket, istállókat, csüröket, takarmánytartókat, ólakat, árnyékszéket stb.) lényeges átalakításához és új háztelkek és utcák nyitásához hatósági engedély szükséges.

7. §.

Hatósági engedély alá eső lényeges átalakítások alatt értendők mindazon építkezések, melyek által a fennálló épület valamely alkotó részének leszedése, újraépítése, vagy megváltoztatása által oly változást szenved, mely az épület szilárdságára, a tűbiztonságra, a külső alakra vagy a szomszédai jogviszonyokra befolyással bír.

Ilyen átalakítások: bolthajtásnak, emeletes épületnél lépcsőnek felépítése, falazatok lerontása, új falak építése, ajtóknak, ablakoknak az utcára vagy a szomszédházak felé való kitörése, a mennyezet megváltoztatása, a már fennálló épület alá pinczék és új kémények felépítése, a fedélzet megváltoztatása, erkélyek építése stb.

8. §.

Kiseb javításokra hatósági engedély ugyan nem kell, de a községi előjáróság és a községi építőbizottság felügyelni kötelesek, hogy kisebb javítások ürügye alatt visszaélések el ne követhessenek és kisebb javítások eszközlése által ezen szabályrendeletben foglalt rendelkezések és feltételek meg ne sértsenek. Ugy az ilyen kisebb, mint engedélyezés alá kerülő átalakításnál figyelembe veendő, hogy ez az utcának vagy utnak czelba vett szabályozását nem-e gátolja, vagy nehezíti.

Kerítések felállítására szintén nem kell engedély, de a községi előjárók kötelesek felügyelni arra, hogy a kerítések felállítása alkalmával köz-

terekből és utcákból foglalások ne történjenek és az 1890. évi l. t-cz. 132. §-a megtartassék.

Ha a községi előjáróság ily foglalást észrevesz, erről a járási főszolgabíróhoz azonnal jelentést tenni köteles, ki a kerítésnek eltávolítása vagy beljebb helyezése iránt intézkedik.

9. §.

Az építkezés vagy átalakítás iránti kérés a községi vagy körjegyzőnél nyújtandó be.

A kérésben kiüntetendő:

1. a beépítendő helynek telekkönyvi és helyrajzi száma;
2. a szomszédok nevei;
3. hogy az épület s illetve annak egyes részei minő anyagból lesznek felépítve;
4. hogy az építendő épületekben hány és minő helyiség lesz s ezen helyiségek minő méretekben lesznek felépítve;
5. hogy a helyiségek minő czélra fognak szolgálni.

Átalakításoknál az átalakítások terjedelme, minősége, módja részletesen leírandó.

A kérvényhez az építkezés tervrajza két (2) példányban csatolandó, melyben az épület alaprajza, keresztmetszete és homlokrajza 1 : 100 arányu mértékben legyen feltüntetve.

Aki csupán egy vagy két szobából, konyhából, kamarából és előtérből álló lakást, vagy 16 méternél nem hosszabb földszintes gazdasági vagy más, lakásul nem szolgáló melléképület ohajtana építeni, tervezet helyett köteles a kérvényben a tervezett épület méreteit, falvastagságokat, lakrészeket, alkatrészeket, az építéshez felhasználandó anyagok minőségét, a tervezett épület elhelyezését két példányban vázlatrajz csatolása mellett pontosan leírni.

10. §.

A terv és a vázrajz minden esetben úgy készítendő el, hogy azokból az építendő épületek fekvése, a telek határáról, a szomszéd épületektől, a telken levő egyéb épületektől való távolsága kivehető legyen s azokban a beépítendő telek nagysága is fel legyen tüntetve; továbbá, hogy az emelendő épület az esetleg mellette elvonuló állami, törvényhatósági vagy vicinális közut árkanak külső szélétől mily távolban tervezetik.

11. §.

A kérvényben meg kell említeni azt is, hogy az építés helyességeért ki a felelős? Az építkezés kinek a vezetése alatt fog történni? (Építész, szakértő neve.)

Ha külön szakértő építést nem alkalmaznak, ez a körülmény a kérésben kifejezetten felmentendő.

12. §.

A 11. §-ban említett szakértő az, aki a kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumnak 1884. évi 46188., illetőleg 1891. évi 42493. sz. a. kelt rendeleteiben megállapított képesítéssel és megfelelő iparendélyvel bír.

13. §.

Oly átalakítások esetén, amelyekkel az átalakítandó épület vagy helyiség terjedelme változást nem szenved, vázrajzot becsatolni nem kell; a kérvényben azonban a tervbe vett változtatások pontosan körülírandók.

14. §.

A községi előljárásság a hozzá benyújtott kérvényeket a községi építő-bizottsággal legfeljebb 8 nap alatt tárgyalatja.

E célból a községi vagy körjegyző, akadályoztatása esetén annak helyettese az építő-bizottság valamennyi tagját a helyszínére meghívja, annak kitüntetésével, hogy a helyszini szemle mely napon és órában lesz megtartva; ezen helyszini tárgyalásra meghívandók a szomszédok és az előljárásság által netán ismert más érdekeltek is.

15. §.

Az építési bizottság tagjai:

- a) a községi bíró vagy helyettese;
- b) a községi vagy körjegyző mint előadó és elnök;
- c) körorvosi székelyen a körorvos;
- d) a tűzoltó-parancsnok;
- e) a községi képviselőtestület által 3 évre megválasztott 2 tag, kik közül legalább az egyik az építkezéshez értő építész, kőműves, vagy ács legyen.

16. §.

A bizottság feladata:

- a) az építkezési engedélyek iránti kéréseket véleményezni;
- b) az építkezés folyamán a tervtől szükséges eltérések tekintetében javaslatot tenni;
- c) a lakhatási engedélyek tárgyában javaslatot tenni;
- d) ellenőrizni, hogy a tervektől eltérés ne legyen és az építkezéshez jó anyagok használtassanak.

17. §.

A helyszini szemlérlől és tárgyalásról jegyzőkönyv veendő fel, amelyben okvetlenül kitüntető:

1. a helyszini szemle helye és ideje;
2. a helyszini szemlén az építő-bizottság tagjai közül megjelentek nevei;
3. a megjelent szomszédok és más érdekeltek nevei;
4. az a körülmény, hogy az építő-bizottság mindenik tagja, a szomszédok s esetlegesen más érdekeltek mindegyike a helyszini tárgyalásra meghívott;
5. kitüntető a terület nagysága és az, hogy a kérvényhez csatolt vázrajzon foglalt adatok a valósággal szemmel láthatólag nem ellenkeznek-e?

6. kitüntető az, hogy a megjelent szomszédok és más érdekeltek az építés ellen kifogást nem emeltek-e?

Ha kifogást emeltek, ennek tartalma a jegyzőkönyvbe tüzetesen felveendő.

7. Kitüntető az, hogy a tervbe vett építkezés a szabályrendelet rendelkezéseibe nem ütközik-e és különösen tűzrendőri, közbiztonsági és közegészségügyi szempontból nem esik-e kifogás alá?

Az építkező bizottság bármelyik tagja és a felek által emelt bárminő kifogás jegyzőkönyvbe veendő.

8. Ezek után az építő-bizottság tagjai többségének véleménye a jegyzőkönyvbe beirandó.

Ha ez a vélemény az építési engedély kiadásának megtagadását javasolja, az minden esetben megindokolandó.

Ha a vélemény az engedély megadását javasolja, ezt a véleményt részletesen csak akkor szükséges megindokolni, ha a tervbe vett építkezés ellen lényegesebb kifogások emeltettek. Ellen esetben elegendő a jegyzőkönyvben felvett adatokra való hivatkozás.

18. §.

Elemi csapások vagy rendkívüli körülmények folytán szükséges javítások vagy pótlások épített felelősségére a községi előljárásság beleegyezésével azonnal foganatosíthatók.

19. §.

Ha a meghívott szomszédok és más érdekeltek a helyszini tárgyaláson meg nem jelennek, a tervbe vett építkezésre vonatkozó észrevételeiket a helyszini szemle napjától számítandó 3 nap alatt a községi előljárássághoz írásban beadhatják.

Ha ezen érdekeltek a szemlén indokolatlanul meg nem jelennek és észrevételeiket írásban sem adják be, a három nap eltelte után az építkezés ellen nehézségeket már nem támaszthatnak.

20. §.

Az építő-bizottság a helyszini szemlét rendszerint megtartani köteles a község külhatárában a 6. §-ban felsorolt tervbe vett építkezések esetén is.

Helyszini szemle azonban nem szükséges, ha a tervbe vett építkezés egy lakszobánál vagy más helyiségnél többől nem áll (pásztorkunyhók, erdei kunyhók) és ha ezen építkezés a község beépített területének határától egy kilométernél távolabb esik.

Ilyen esetben az építő bizottság az építettő által bejelentett adatok alapján adja meg a véleményét.

Ezen esetben a bejelentett adatok valóságáért csakis az építettő felelős s ha bármikor kitűnnék, hogy az építkezés a bejelentett adatokkal lényegesen ellentétben áll, az építkezés lebontása elrendelhető.

21. §.

A községi építő-bizottság tagjai részére fuvar és napidíj a 20. §. esetében is csak akkor jár, ha a helyszini szemlét a község külhatárában, a község határától 3 km-nél nagyobb távolságban tel-

jesítik. A helyszíni szemle és tárgyalás kis községekben a körjegyző hivatalos ügyködési napjára tűzendő ki, ettől csakis az építető írásban kifejezett kívánságára van eltérésnek helye, mely esetben valamint a község házától 3 km.-nél nagyobb távolságban megejtendő szemle esetében a körjegyző napidíját és szabályszerű fuvardíját felszámíthatja. Ha az építető természetben ad fuvar, fuvardíjat senki sem számíthat fel.

22. §.

A községi előljárásság a kérvényt, mellékleteit, a felvett jegyzőkönyvet és a 19. §. értelmében netán beadott írásbeli észrevételeket a 19. §-ban megállapított 3 nap elteltével nyomban a főszolgabíróhoz terjeszti fel, ki elsőfoku határozatát 8 nap alatt meghozni és további 3 nap alatt azt a községi előljárásság útján féllel vagy felekkel közölni köteles.

23. §.

A főszolgabíró rendszerint a hozzá beterveztetett iratok alapján határoz. Állami, törvényhatósági és viczinális közutak melletti építkezéseknél az államépítészeti hivatal véleménye kikérendő.

Ha akár a községi építőbizottság, vagy annak egyes tagjai, akár érdekelt magánosok a tervezett építkezés ellen tiltakoznak és a főszolgabíró a beterveztetett iratok alapján a tényállást megállapítani nem tudja, a főszolgabíró illetve helyettese közegészségügyi szempontból emelt tiltakozás vagy kifogás fennforgása esetében a járás: orvos, építészeti vagy tüzrendészeti szempontból emelt kifogások esetében képesített szakértő közreműködésével a helyszíni szemlet megejti és határozatát ennek alapján hozza meg.

Helyszíni szemlének van helye az építkezési engedély kiadásáért folyamodó fél kifejezett kérelmére is.

Ezen §. eseteiben a kiszállási költségek építető felet terhelik. Ha azonban a kiszállást valamely kifogást tevő szomszéd vagy más érdekelt magánfél kifejezett kérelmére történik és a kifogás alaptalannak bizonyul, ezen esetben a kiszállást kérő magánfél terhére esnek.

Ha a szakértő a főszolgabíró székhelyén lakik, csak egy fuvarbér számítható.

24. §

Ha az építkezés ellen oly magánjogi természetű kifogást emelnek, amelynek elbírálására a közigazgatási hatóság nem illetékes, rendszerint a magánjogi kifogást tevő fél utasítandó, hogy keresetét a rendes illetékes bíróságnál 15 nap alatt adja be.

Ha a magánjogi kifogást tevő fél kifogását az engedélyezési eljárás során okmányokkal támogatja s a kifogás alaposságát valószínűsíti, ezen esetben a kereset beadására az építési engedélyt kérő fél utasítandó.

A főszolgabíró, ha az építés ellen ezen szabályrendelet alapján egyébként akadály fenn

nem forog, az építési engedélyt megadhatja ugyan, határozatában azonban világosan kitenni köteles, hogy minő kifogás az, amely a bírósághoz utaltatott, továbbá, hogy az építkezés a peres kérdés eldöntése előtt megkezdhető-e, s ha igen, a bírósággal eldöntendő kérdésre való tekintettel minő részben és minő terjedelemben, vagy pedig, hogy az építkezés a peres kérdés birói eldöntéséig függőben hagyandó-e?

25. §.

Ha a kereset beadására utasított kifogást emelő fél a 15 nap letelte után további 8 nap alatt be nem igazolja, hogy keresetét a bíróságnál benyújtotta, az építési engedély — ha egyébként akadály fenn nem forog — az építeni szándékozó fél kérelmére kiadandó, de ez a magánjogi igényeket nem érinti.

26. §.

Telekkönyvezett, okmányilag igazolt szolgalmi (vizlevezetési, világossági, ut, ereszt stb.) jogokat sértő építkezések nem engedélyezhetők.

Nem telekkönyvezett szolgalmi jogok azonban az építkezési engedély kiadását nem akadályozzák; fennmarad azonban a feleknek az a joga, hogy igényeiket a törvény rendes útján érvényesítsék.

27. §.

Az építkezési engedély kiadása és felebbezés esetén az arra vonatkozó határozat jogerőre emelkedése és ezután az építés megkezdésének az előljárássághoz szóval vagy írásban való bejelentése előtt az építkezést megkezdni nem szabad.

Az építés megkezdése elsősorban a megbízott szakértő, másodsorban az építető által 48 órával előbb a községi előljárásságnak bejelentendő.

28. §.

Az építési engedély érvénye megszűnik, ha az engedély kézbesítésétől számított egy év alatt az építéshez hozzá nem fogtak.

Jelzett idő eltelté után új engedély szükséges, de ha a körülmények nem változtak s ezt az előljárásság a főszolgabírónak bejelenti, az új eljárásnál a helyszíni szemle mellőzhető.

29. §.

A jóváhagyott tervtől s az engedélyező határozatban esetleg kikötött egyéb feltételektől eltérni nem szabad.

Az építető és az építész (szakértő) a jóváhagyott tervnek pontos végrehajtására és az építési engedélyben foglalt feltételek szoros teljesítéseért egyaránt felelősök. Minden önkényes eltérésért nemcsak az építész, hanem, amennyiben az eltérés az építető egytetésével történt, az utóbbi is kihágási eljárás alá vonandó és amennyiben a tervtől és feltételektől eltérő ilyen építkezés ezen szabályrendelet rendelkezéseibe ütközik, az épület az építető és építész költségére és felelősségére lebontandó, vagy a körülményekhez képest átalakítandó.

30. §.

Ha építés közben a tervtől lényeges eltérés mutatkozik szükségesnek, ezt az építész (szakértő) vagy építető a községi építőbizottság elnökének azonnal bejelenteni köteles s az építkezés a jóváhagyott tervtől eltérőleg csakis akkor folytatható, ha a késelem nagyobb kárral jarna és az építőbizottság minden tagja az eltérés engedélyezését javaslatba hozza.

Ilyen esetben is jegyzőkönyv veendő fel, a melyet az építőbizottság minden tagja aláírni köteles.

Az eltérésre az engedélyt minden esetben csakis a főszolgabíró adhatja meg s a főszolgabíró a tervtől való eltérést még akkor is megtagadhatja, ha az eltérést az építőbizottság valamennyi tagja javasolta; az építető pedig ezen esetben kártérítést még akkor sem követelhet, ha a tervtől való eltéréssel az építkezést folytatta s a főszolgabíró az építőbizottság egyhangu javaslata daczára tagadta meg az eltéréshez való hozzájárulását.

31. §.

Mindennemű építkezés befejezése a községi előljárásnál bejelentendő.

Lakóházaknál az építkezés befejezése után az építési bizottság helyszíni szemlét tart, amelynek folyamán megállapítja azt, hogy a lakóház a tervnek megfelelőleg épült-e, egészségi, közbiztonsági és tűzrendőri szempontokból ellene kifogás nem merül-e fel s ezekről a járási főszolgabírónak jelentést tesz.

32. §.

Ha a felépített lakóház az építőbizottság jelentése szerint tűzrendőri, közbiztonsági és közegészségügyi szempontokból veszélyes, a főszolgabíró a szükséges javítások, átalakítások iránt intézkedik.

Ha kifogás fel nem merül, a lakhatási engedélyt kiadja.

A lakhatási engedély lehet feltételhez és időhöz kötött is.

33. §.

Lakhatási engedély nélkül lakást elfoglalni nem szabad.

34. §.

Építkezési ügyekben másodfoku hatóság a vármegye alispánja, harmadfoku hatóság — a kihágási ügyeket kivéve — a vármegye közigazgatási bizottsága.

A felebbezési idő 15 nap.

Az alispánnak az elsőfoku határozattal lényegileg megegyező másodfoku határozata ellen felebbezésnek nincs helye.

A felülvizsgálati kérelmet, újra felvételi kérelmet és újra felvételt az 1901. évi XX. t. c. szabályozza.

35. §.

Felebbezési joga a szomszédoknak és más érdekelteknek csak akkor van, ha az enge-

délyezési eljárás folyamán a 17. és 19. §§. alapján kifogásaikat megtették.

A községi előljárásnak és községi vagy körjegyzőnek magánosok építési ügyeiben felebbezési joga csak akkor van, ha a községi építőbizottság az építkezési engedély kiadásának megtagadását javasolta s az engedély ennek daczára kiadatott.

III. FEJEZET.

Építkezési szabályok.

36. §.

Önállóan nyitott háztelek legkisebb területe 600 m².

Önállóan nyitott 1000 m²-nél kisebb területű háztelken azonban gazdasági épületek, csürök, istállók, takarmánytartók nem építhetők és ennél kisebb telken a lakóház is csak tűzmentes, szilárd anyagból és tűzmentes szilárd anyagból készült fedélzettel építhető fel.

37. §.

Minden telek, amelyen jelen szabályrendelet életbeléptekor lakóház nincs, önállóan nyitott telkeknek tekintendő.

Az ily telken esetleg meglévő gazdasági épületek meghagvandók ugyan, de ujakkal nem helyettesíthetők és át nem alakíthatók, ha a telek nagysága a 36. § ban előírt nagyságot el nem éri és az épületek nem tűzbiztos anyagokból és tűzmentes anyagokból készült fedélzettel épülnek.

A meglévő gazdasági épületeken csakis kisebb — nem lényeges — javítások eszközölhetők.

38. §.

400 m² nél kisebb területű régi épületes háztelken új építkezés — ideértve a gazdasági épületeket (csür, istálló, takarmánytartó stb.) is — csakis tűzmentes szilárd anyagból és tűzmentes szilárd anyagból készült fedélzettel engedélyezhető.

39. §.

A 37. §. rendelkezése alá eső telken, ha a község belterületén fekszik és régi épületes telkekkel körül van határolva, gazdasági épületek és lakóház akkor is építhetők ugyan, ha 600, illetve 1000 m² területet el nem éri, de csak tűzmentes szilárd anyagból és tűzmentes szilárd anyagból készült fedélzettel engedélyezhetők.

40. §.

Minden telken a beépített terület (ide számítva kivétel nélkül az összes melléképületeket is) a telek területének egyharmadánál többet nem tehet ki.

Ezen rendelkezés a már beépített telkekre visszaható erővel nem bír ugyan, de ezen régi telkeken is új építkezés vagy régi épület nagybővítése csakis ezen rendelkezés figyelembe vételével engedélyezhető.

41. §.

Az ujonan nyitott háztelek utca telőli-hosszának legalább 20 méternek kell lenni.

42. §.

Állami és törvényhatósági közutak vagy községi utcák mentében épülő házak homlokvonalaai az utárok külső szélétől, ennek hiányában a töltés lábától legalább egy méterrel hátrább teendők. (1890. évi I. t.-cz. 132. §-a.)

43. §.

Régi telek felosztása esetén mindenik telekrész önállóan nyitott házteleknek tekintendő.

Ennélfogva telek felosztása esetén mindenik rész a 36. §-ban jelzett nagyságot el kell érje és 20 méter utcai szélességgel kell bírnia.

44. §.

A háztelek felosztása csakis a rendes építkezési eljárás folytatán adott külön engedély alapján történhetik meg.

Az ez iránt beadott kérvényhez az illető telek térrajza csatolandó.

45. §.

Mindenemü építkezés a teleknek szomszéd felőli határvonalán vagy attól 4 méternél kisebb távolságban csakis úgy engedélyezhető, ha a szomszéd felé tűzfal emeltetik.

Csürök és istállók tűzfal nélkül a szomszéd telek határvonalától csak 6 méter távolságban építhetők.

Árnyékszék, peczegődör, szemétdomb, trágyadomb a szomszéd határához 1 méternél közelebbre, a szomszéd beleegyezése nélkül, tűzfal esetén sem helyezhető el.

46. §.

A beépítendő telken a lakóháztól a fából épülő vagy épült csürök, istállók, ólak, takarmánytartók legalább 10 méter távolságban, a kőből, téglából, cserépfedéllel épültek legalább 5 méter távolságban kell legyenek.

Ennél közelebb, vagy a lakóház folytatásaként csürök, istállók, takarmánytartók csak úgy építhetők, ha ezek a lakóház felé és a tetőürben is tűzfalal láttatnak el.

A 45. és 46. §§-ban foglalt rendelkezések új építkezések esetén a régi telkekre is irányadók.

47. §.

Ólak, istállók, árnyékszékek és egyáltalán rondasággal járó épületek a telkek utcai vonalán el nem helyezhetők (90260—1897. számú belügyminiszteri rendelet) és ezen épületek egyáltalán akként építendőek, hogy azokból az utcára kifolyás ne lehessen.

A főszolgabíró szükség esetében elrendelheti, hogy az utcai vonalon jelenleg meglévő, ólak, istállók, árnyékszék eltávolíttassék.

48. §.

Árnyékszékét minden új lakóházhhoz kell építeni és emberi ürülék csakis árnyékszékbe helyezhető.

Minden lakóház tulajdonosa köteles jelen

szabályrendelet életbeléptetésétől számított 3 év alatt árnyékszékét építeni. Ha ezen határidő eltelte után a tulajdonos a hatóság felhívására árnyékszékét nem épít, a kihágási eljárás megindítandó.

Ha az árnyékszék nem magában a lakóházban helyezik el, akkor elkülönített, félreeső helyen építendő. De ugy ezen esetben, valamint akkor is, ha az árnyékszék a lakóházban helyezik el, vagy azzal összefüggésben építik, az emésztögödör a lakóház falaitól 1 méter, illetve a szomszédos falaktól a szomszéd beleegyezése nélkül legalább 1 méter távolságban készítenőd.

49. §.

A szemétdödrök és trágyatelepek, illetve ganéj lerakódó helyek a lakóházaktól lehetőleg távol helyezendők el; ugy ezek, mint az árnyékszék és emésztögödörök a telken, valamint a szomszéd telkeken levő kutaktól legalább 10 méter távolságra kell legyenek.

Ha az udvar lejtőségénél fogva a trágyadombból kiszivárgó lé lefolyása a kut felé irányul, a kut fertőzésétől megóvása céljából ezen trágyalé lefolyása közbeeső árkolás által mindig másfelé irányítandó.

50. §.

Árnyékszékek és istállók mellé megfelelő-méretű emésztögödör ásando, melynek oldalai a kiszivárgást megakadályozó szilárd anyaggal burkolandók és a mely befedendő.

51. §.

Azon esetben, ha a létesíteni szándékolt épület talaját korhadó, szerves anyagokkal telített föld képezi, az legalább 60 cm. mélységben kihordandó s száraz, a lehetőséghez képest kavics- vagy homok tartalmu, de minden esetben szerves anyagoktól mentes földdel töltendő meg.

Olyan községekben, ahol a talajvíz magasan fekszik, minden új lakóház építésénél az építendő gondoskodni tartozik, hogy a falak a talajnedveségtől elszigeteltesse. A talajnedvesség elhárítására az építő hely kellő feltöltése, körülárkolása, csatornázása, alagsóvezése stb. leginkább célra vezetők ugyan, de megfelelő szolgálatot tehet a falak elszigetelése is. Elszigetelésre minden természetes aszfalttal készült réteg, avagy kész állapotban szállítható elszigetelő lemez is alkalmas. Az ily aszfaltrétegek, vagy elszigetelő lemezek a lakóhelyiségek alapfalaiban vagy a padozat alatt 15 centiméter mélyen alkalmazandók.

52. §.

Ujjonnan építendő lakóházak padozatai lapályos helyen az utca felszínénél legalább 50 centiméterrel magasabbra helyezendők.

53. §.

A falak kőből, betonból, égetett téglából vagy más tüzmentes szilárd anyagból, vályogból vagy vert földből és kivételesen fából épülhetnek.

Fából építkezni — a jelen szabályrendelet-

ben felsorolt kivételekkel — csak akkor lehet, ha a szabályrendelet egyéb intézkedései mindenben megtarthatók.

Fából épülő lakóházaknál azonban az alapzat kő vagy beton kell legyen.

54. §.

Pinczék rendszerint csak tűzmentes szilárd építési anyagból és szilárd kötőanyag (mész, vagy csemmenthabarcs) felhasználása mellett építhetők. Nyílt terek, vagy utcák alatt pinczéket építeni nem szabad.

Leccsapó pinczeajtók a házajtókban, vagy a ház előtt új házaknál nem alkalmazhatók, régi épületeknél ezen szabályrendelet életbeléptetésétől számított 5 év alatt az ilyen pinczeajtók eltávolítandók, ezen idő eltelte után a hatóság az eltávolításra záros határidőt tűz ki s el nem távolítás esetében a kihágási eljárás megindítandó.

55. §.

Pinczelakások építése tilos.

56. §.

A téglából vagy kőből építendő házak azon falai, melyek a tetőzet vagy menyezet hordására szolgálnak, legalább 48 cm. ($1\frac{1}{2}$ tégl) vastagságban készítenők. Gyengébb építési anyagnál ezen vastagság megfelelően nagyobbítandó.

Az alapfalak és ha az épület alatt pincze van, a pinczefalak is mindig 16 cm-rel (félteglával) a földszinti falaknál vastagabbra építendők.

Emeletes építkezéseknél rendes szoba mélységnél a legfelső emelet azon falai készítenők legalább 48 cm. vastagságban, a melyek a tetőzet vagy menyezet hordására szolgálnak. Ha a szoba mélysége 6,5 méternél nagyobb, akkor az említett falak 64 cm. (2 tégl) vastagságra falazandók. Beton és vasbeton anyagoknál ezen méretek előzetesen bemutatandó szilárdsági számítások alapján hatósági engedéllyel csökkenthetők.

Minden alsóbb emeletnek falai rendszerint 16—16 cm-rel (félteglával) vastagabbnak kell lenniök.

Ha azonban az emeletek közt vastartók közötti menyezet vagy borított gerenda földem alkalmaztatik, az égetett téglából készült falaknál két egymás fölötti emelet főfalai egyenlő vastagságban építhetők.

57. §.

Lakó épületeknél a földének a szokott és szerkezeti helyes módokon (tégla, beton, vagy vasbeton boltozat, köldök-gerenda, egyszerű hasított gerenda, borított földem stb.) készíthetők. A padlástér 10 cm. vastag földelés és sártapasztással, esetleg fekvő téglá vagy cserépburkolattal készítenők.

58. §.

Lakóházaknál a tetőzet minden esetben csak is cserép vagy más tűzmentes anyag lehet.

Ez a rendelkezés a régi épületek lényeges átalakításánál is irányadó.

Melléképületek, csűrök, istállók, ólak tetőzete zsendely vagy deszka is lehet — a szabályrendeletben foglalt kivételekkel — ha azok a legközelebbi épülettől legalább 10 m. távol vannak, de szalma vagy nád nem lehet.

Régi épületeknél szalma vagy náddal a legkisebb javítás sem eszközölhető.

A hatóság lakóházaknál a zsendelyvel való fedést kivételesen megengedheti oly régi épületeknél, melyeknél csakis a fedelet építik újra, a változatlanul megmaradó ház pedig a cseréppel való fedést meg nem bírná.

Megengedhető továbbá a zsendellyel való fedés a külhatárban levő háznál, ha legalább 20 méter távol van csak épület.

59. §.

A tűzfalak lapjára rakott égetett téglából építendők s ha a tetőt faoszlopok tartják, ezeket a tűzfalakon belül kell elhelyezni.

A tűzfalakon a szelelőablakok vagy lyukak vasajtókkal látandók el.

A szon:széd határán álló tűzfalakra szelelőablakokat vagy nyílást egyáltalában nem szabad alkalmazni.

A tűzfalat a tető felett legalább 16 cmnyi magasságban kell építeni.

Ezen szabály nemcsak a féltetőknél, hanem minden tűzfal építésénél alkalmazandó.

60. §.

Lakóházak csakis kéménnyel építhetők.

A kémények szilárd, tűzmentes anyagból építendők.

A kéményeknek a fedélgerincz felett legalább 50 cmre ki kell nyúlniok.

Kéményekbe nem szabad semmiféle fakötéseket beereszteni.

A kémények kívül bevakolandók.

61. §.

A buvókémények belvilágának átmérője 45 cmnyi s legalább 16 cmnyi vastag falazatuak legyenek.

Az orosz vagy ugynevezett czilinder kémények legalább 18 cmnyi átmérővel birjanak s vaslemezből készített kettős tisztító ajtóval látandók el.

Füstvezető csöveket az utcára vagy eresz alá kibocsátani nem szabad, a meglévőket a szabályrendelet életbeléptetésétől számított 2 év alatt tartoznak a tulajdonosok eltávolítani. Ha ezen idő leteltével a hatóság felhívása a megadott záros határidő alatt sikerrel nem vezet, a kihágási eljárás megindítása mellett a szabályellenes füstvezető csöveket a hatóság tulajdonos költségére eltávolíttatja.

Új építkezéseknél füstcsövek egyáltalán nem engedélyezhetők.

62. §.

A kémények ajtószarait kőből vagy téglából kell építeni es vaspleből készült ajtóval kell ellátni.

A kéménytisztító ajtók egyike a padozat

felett, a másik pedig egy méterrel a padlásburkoikat felett alkalmazandó.

63. §.

Minden a község belterületén levő lakóház és tüzhellyel bíró egyéb épület, melynek tűzmentes kéménye nincs, jelen szabályrendelet életbe léptetésétől számított 5 év alatt a 61. § ban leírt tűzmentes kéménnyel látandó el. Ha ezen határidő letelte után a hatóság szükségesnek látott felszólítására a kitűzendő záros határidő alatt tulajdonos a szabályszerű kéményt föl nem építteti, a kihágási eljárás megindítandó.

64. §.

Erkélyek építése csak a legbiztosabb gyámköveken vagy erős hordvasakon, biztos korlással és talapzattal engedélyezhető.

65. §.

Lépcsőnek a szabályozási vonalon kívül való elhelyezése nem engedhető meg.

66. §.

Emeletes lakásnál az emeletre vezető lépcsők legalább 1'25 méter szélesek legyenek s az esetleg szabad oldalukon legalább egy méter magas biztos korlással látandók el.

67. §.

Az eresz csatornákat az utcára kinyújtani nem szabad.

68. §.

Minden új ház, mely oly utcában épül, hol a község már rendes járdát létesített, elég bő és kellő lejtéssel bíró fém ereszcsonnával látandó el; a víz leeresztésére pedig lefutó csövek alkalmazandók.

Ily utcákban a már meglévő házaknak csatornával való ellátását a főszolgabíró elrendelheti.

69. §.

Két ház között közös fal építése tilos. Minden épített köteles úgy építeni, hogy épülete önállóan is fenállhasson.

70. §.

Oly épületben, mely csak egy lakószobával bír, ennek hosszmérete 5 méternél, szélessége 4 méternél, magassága 2'8 méternél kevesebb nem lehet.

Több szobából álló lakásban egy szobának feltétlenül legalább fenti méretekkell kell bírni; a többi szoba kisebb méretű is lehet.

71. §.

Lakházaknál az ajtók és ablakok általában az alábbi méreteknél kisebbek nem lehetnek:

- a) egy főbejárati ajtó magassága legalább 1'90 méter, szélessége legalább 0'90 méter;
- b) az ablakok és pedig ha egy szobában csak egy alkalmaztatik, magassága 1 méter, szé-

lessége 0'75 méter, ha több ablakot alkalmaznak, a magasság legalább 0'90 méter, a szélesség pedig 0'60 méter.

Az ablakoknak kinyithatóknak és a szellőzésre alkalmasoknak kell lenniök. Minden oly készülék használata, a mely az ablaknyílást akadályozza, mellőzendő.

72. §.

Kutak az 1885. évi XXIII. t.-cz. 14. §-ának figyelembe vételével csakis beton, égetett téglavagy kőfalazattal építhetők.

Kutgémek az utcára nem nyulhatnak ki.

A nyílt kutak fedővel vagy pedig legalább egy méter magas kerítéssel látandók el és jókarban tartandók.

73. §.

Elemi iskolák és óvodák építésénél az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. és 1891. évi XV. t.-cz., valamint a vallás- és közoktatásügyi miniszter 72370—1897. számú rendeletében foglalt rendelkezések tartandók szem előtt és engedélyezés előtt a tervezet a közigazgatási bizottsághoz jóváhagyás céljából felterjesztendő.

74. §.

Vágóhidak építésénél az 1888. évi VII. t.-cz., az 54300—1908. és a 46302—1895. számú földmivélsügyi miniszteri rendeletek és a fennálló állategészségügyi és közegészségügyi szabályok is figyelembe veendőek.

75. §.

A vasuti pályákra hátrányossá válható vagy a törvényes tüztávolságba eső építkezések engedélyezése körüli eljárásnál a közigazgatási bizottság ügykörére vonatkozó 1528—1876. szám alatt kiadott utasítás, valamint a kereskedelemügyi min. kir. miniszter 71077—1910. szám alatt kiadott rendelete is figyelembe veendő.

76. §.

A 38—75. §§-ban foglalt rendelkezések a régi telkeken emelkedő új építkezéseknél is irányadók.

IV. FEJEZET.

Vegyes rendelkezések.

77. §.

Minden ipartelep, gyár vagy gőzmalom, mely az egészségre káros hatással vagy tűzveszélyes lehet, rendszerint csak a község belterületén kívül építhető fel.

A község belterületén ily épület kivételesen és csak akkor emelhető: 1. ha más épülettel össze nem függ, minden oldalról szabad és ha az épület mindenik oldala a szomszéd határtól megfelelő távolságra esik, 2. ha templomtól, iskolától, körháztól és oly középülettől, melyeknek használata az üzem zaja által akadályoztatik, kellő távolban esik, 3. ha a hatóság által részletesen megállapítandó feltételek a szomszédokra az egészségre káros hatását, vagy tűzveszélyességét kizárják.

A gyárakban és üzlettelepeken felállítandó gőzkazánok, gőzgépek, mozdonyok vagy nagyobb tüzelő helyek kellő távolság betartása mellett is a szomszédok felől tűzmentes erős falazattal elzárandók. A kémények pedig szikrafogóval látandók el.

Szeszgyáraknál ezen kívül a gyár hulladékainak levezetésére boltozott csatorna építendő.

78. §.

A főszolgabíró az előző szakasz esetében, akár a község külterületére, akár belterületére kéri az építési engedély kiadását, határozatát minden esetben csakis helyszíni szemle után és annak alapján hozza meg. Ezen helyszíni szemléhez — szükség esetén — szakértőnek a m. kir. építészeti hivatal meghívható.

Ha a 77. §-ban jelzett feltételek fenn is fognak, a főszolgabíró nem köteles ily épület építését a község belterületére engedélyezni; hanem az összes körülményeket, különösen a telek környékének egyébkénti tűzbiztonságát gondosan mérlegelni köteles s az összes körülmények mérlegelése után hozza meg a határozatát.

79. §.

A 77—78. §§. értelmében, ha a főszolgabíró a jelzett építkezést a község belterületére engedélyezi, e tárgyban hozott határozatát felebbezés hiánya esetén is másodfoku felülvizsgálatra hivatból a vármegye alispánjához terjeszti fel s az építkezés csak akkor kezdhető meg, ha az alispán a főszolgabíró határozatát kifejezetten jóváhagyja.

Nagyobb telepek, gőzmalmok engedélyezésénél a másodfoku határozat, szükség esetén helyszíni szemle alapján hozandó meg.

80. §.

A nagyipar körébe tartozó és az 1887. évi 12724. számú kereskedelemügyi miniszteri rendelet értelmében telepengedélyhez kötött sertéshizlaldák a község belterületén fel nem állíthatók és a község belterületére sertéshizlaldó telepengedélyek ki nem adhatók.

81. §.

A telepengedélyhez kötött üzlethelyiségeknél az 1884. évi XVII. t.-cz. 26. és következő szakaszaiban foglalt rendelkezések is figyelembe vevendők s az építkezési szempontból szükséges tárgyalás a telepengedélyezési tárgyalással lehetőleg egyidőben tartandó meg, de az építkezési engedély ügyében véghatározat külön és csak azután hozandó meg, ha a telepengedélyezésre vonatkozó véghatározat már jogerőre emelkedett. (91502—905. számú belügyminiszteri rendelet.)

82. §.

Az építési állványok felállítását és használatát a szomszéd túrni tartozik; az esetleg okozott károk azonban építető által megtérítendőek.

Az állványok olyképp állítandók fel, hogy a közlekedést ne akadályozzák.

Állványokat csak jó szerkezettel és szilárd anyagból szabad felállítani.

Állványok padolattal, kellő számú összetartó kapcsokkal s a szabad oldalon legalább 1 méter magas korláttal látandók el.

Állványok felállítása vagy lebontása csak az építkezést vezető vagy helyettese jelenlétében eszközölhető.

83. §.

Új építkezéseknél, átalakításoknál vagy fedélzet kijavításánál stb. az építető óvjelvényeket köteles saját költségén felállítani s az építkezés befejeztéig az épület mindkét végén fenntartani.

Építési anyag állami és törvényhatósági közutakon a m. kir. államépítészeti hivatal, más közutakon és utcákon a községi előljáráóság engedélyével az ezek által megszabott föltételek mellett helyezhető el.

Ha építési anyagok éjen át az utcán hagyatnak, égő lámpák tűzendők ki.

Az építés elvégzése után minden építési anyagot és törmelékét, amennyiben helyben fel nem használható, a községi előljáráóság által kijelölt helyre hatósági rendelkezés szerint, de legkésőbb 8 nap alatt az építető elhordatni s az okozott károkat megtéríteni tartozik.

84. §.

Ha egy ujonnan építendő vagy átalakítandó ház falai a szomszéd ház falainál mélyebbre lennének fektetendők, akkor a szomszédos házat netán érhető kárnak elhárítása czéljából építető a kellő biztonsági intézkedéseket szakértői javaslat szerint megtenni tartozik. Építető valamint az esetleges vállalkozó és ennek megbízottjai az okozott károkért felelősek.

85. §.

Ha egy a szomszéd felőli határvonalon tűzfallal építendő ház mellett közvetlenül a szomszédnak régi ereszes épülete áll, a fedélről lefolyó víz elvezetéséről olyan hosszúságban, a mint az ereszes épület a tűzfal épületet érinti, az új háznak építője jóminőségű alkalmas csatorna által tartozik gondoskodni, vagy pedig az ereszes épületnek fedelét a tulajdonos beleegyezésével saját költségén átalakítani. Az ereszes ház tulajdonosa a csatornaépítési munkálatok teljesítését túrni köteles.

Az ekként létesített csatorna vagy átalakított fedél további fenntartása vagy újból építése már az ereszes épület tulajdonosának terhére esik.

86. §.

Minden köz- és nyilvános épület udvarán a söpredék szemét és hulladék gyűjtésére megfelelő nagyságu, vízátatlan réteggel bevont falazatu és fedéllel ellátott szemégtödör építendő.

87. §.

Járdák építése a községek jogához tartozik. Magánosok is azonban saját házuk előtt a községi előljáráóság kijelölése és felügyelete alatt építhetnek járdát.

88. §.

Az építkezési vonalon kívül korlátokat építeni tilos.

89. §.

A kapubejáráshoz szükséges áterezst az utak és utcák fölötti felügyeletet gyakorló hatóság által megszabott mélység és magasság szerint és kellő csinnal elkészíteni minden háztulajdonos köteles.

90. §.

A község belterületén minden háztelek bekerítendő.

Az utca felől és az építkezési vonalon, ugyszintén oldalt a főbejárótól számított jobbfelől oldalon a telek tulajdonosa tartozik a kerítést elkészíteni. A kerítés legalább 1,5 méter magas kell legyen.

A kerítésre használható anyagok: vasrácszat, kőfal, téglá, deszka, lécz, élő sövény.

A kerítéshez szalmát, tövist használni, azt ezzel befedni nem szabad.

91. §.

Mindaz, a mi a meglevő épületeken a személyes biztonságot veszélyeztet, vagy tűzveszélyes, vagy egy támadó tűz elterjedését könnyen elősegítheti, eltávolítandó.

A romladozó, beomlással fenyegető vagy egyébként életveszélyes épületeknél a veszedelem elhárítására szükséges hatósági intézkedések azonnal megteendőek.

A községi előjáróság ezen esetekben a járási főszolgabíróhoz azonnal jelentést tesz, ki a körülmények mérlegelésével határidőt tűz ki a közbiztonság vagy tűzrendészet tekintetéből veszélyes épületek vagy épületrészek lebontására, eltávolítására vagy átalakítására.

Ha a tulajdonos a határozattal kitűzendő idő alatt a lebontásra, eltávolításra vagy átalakításra vonatkozó hatósági rendelkezésnek eleget nem tesz, a munka a fél veszélyére és költségére a hatóság által eszközöndő.

92. §.

Ha valamely épület nyilvánvalóan életveszélyes, vagy azt hatósági szakértő életveszélyesnek nyilvánította, a lebontás, átalakítás vagy eltávolítás iránti hatósági rendelkezés felelkezés esetén is végrehajtható.

93. §.

Ha lakhelyek, épületek vagy ezek tartozékai egészségügyi tekintetben esnek kifogás alá, az 1876. évi XIV. t. cz. 11. § a szerint kell eljárni.

94. §.

A község belterületén kívül lévő területnek lakhelyekre való tervszerű felhasználásához (parcellázás) a járási főszolgabírónak a tisztii főorvos és az államépítészeti hivatal véleményének bekérése után adandó engedélye szükséges.

Az engedélyben megállapítandók az illető területnek házhelyekre való beosztása (parcellázása), a tervezett lakházépítések, az utcák, esetleges közterek és vízlevezető árkokások körül tartandó szabványok és föltételek is.

Az egyes építkezésekre az engedély csakis az ezen szakaszban megjelölt engedély kiadása és jogerőre emelkedése után adható meg.

Parcellázásra nem adható engedély az oly területeken, a melyek nyilvánvalóan egészségtelenek és a melyeknek egészségessé tétele arányban nem álló költségekbe kerülne.

95. §.

Olyan esetben, a midőn egy régi telken levő épületek egészben vagy részben tűzvesz vagy más elemi csapások miatt elpusztulnak, a telk továbbra is régi teleknek tekintendő és nem esik a szabályrendeletnek az új önállóan nyitott telkekre vonatkozó rendelkezései alá.

Ha azonban elemi csapás folytán több beltelek épületei pusztulnak el, a járási főszolgabírónak és a községi előjáróságnak kötelessége intézkedni és oda hatni, hogy a károsultak egyezkedés útján vagy más alkalmas módon legalább 1000 m² illetve gazdasági épületek nélkül 600m² nagyságu új telket kapjanak.

96. §.

Az építkezési engedély kiadása alkalmával az építető a községi szabályozási alap javára a következő díjakat köteles fizetni:

a) a 77. §. hatálya alá tartozó ipartelep, gyár, gőzmalom üzembe helyezésére szükséges építkezésnél 50 koronát;

b) emeletes házak, továbbá háromnál több lakószobát tartalmazó földszinti építkezések esetén 20 koronát;

c) legalább három lakószobát tartalmazó lakház építése esetén, továbbá csak egy lakószobát tartalmazó lakóház és gazdasági épületek együttes építése esetén 10 koronát;

d) csak egy vagy két lakószobát tartalmazó lakház külön építése esetén; továbbá legalább 6 méter hosszú csürök, istállók, ólak és egyéb gazdasági épületeknek lakház nélküli építése esetén; végül lakóházak oly átalakítása esetén, melynél a lakószobák térfogata megváltozik, 4 koronát;

e) ólak, a d) pont alá nem tartozó gazdasági építkezések, egyéb kisebb építkezések esetén, végül a csürök, istállók, gazdasági épületek átalakításánál és lakóházak oly átalakítása esetén, melynél a lakószobák terjedelme nem változik, 2 koronát.

Az új építkezésekre megállapított díjak fizetendőek a gazdasági épületek és lakóházak nagyobb mérvű átalakítása esetén is; így ha a fedél egészen megújítatik, ha az épületnek legalább fele lebontatik, ha a lakószobák száma változik stb.

97. §.

A díjak minden engedély alá eső építkezésnél beveendőek

A ki engedély nélkül épít, a mellett, hogy kihágási eljárás alá vonatik, az a díjakat is köteles megfizetni.

98. §.

A fizetendő építési díjak az építést engedélyező határozatban kitüntetendők.

Ezen díjakat a községi előljáróság hajtja fel és vételezi be a szabályozási pénzalapba.

A főszolgabíró a kiadott építési engedélyekről nyilvántartást vezet. Ezen nyilvántartása alapján évenkénti vizsgálatai alkalmával a díjak felhajtását ellenőrzi.

99. §.

A szabályozási alap általában véve a községek belterületének rendezéséhez szükséges kiadások fedezésére szolgál.

Ide tartoznak különösen a szabályozási, kiadott költségek, a zsákutcák megnyitásával felmerülő költségek, járdák készítése stb.

Az alapnak rendszerint csak a kamatai használhatók fel. A tőkét csak kivételesen, a törvényhatósági bizottság előzetes engedélye alapján, lehet felhasználni.

100. §.

A községi előljáróság köteles felügyelni, hogy az építkezések alkalmával a tervektől eltérések ne történjenek és hogy az építkezéshez jó anyagok használtassanak.

A községi előljáróság e mellett felügyel arra, hogy ezen szabályrendelet rendelkezései mindekben betartassanak.

Gondoskodik különösen arról, hogy az építkezési vonalak mielőbb megállapíttassanak, betartassanak.

Felügyel arra, hogy építkezéseknél a szükséges óvintézkedések betartassanak.

Felügyel arra, hogy az omladék és föld és egyéb építési anyag az uton ne hagyassék.

Felügyel arra, hogy engedély alá eső építkezési engedély nélkül ne eszközöltessék, hogy az építkezést az engedély jogerőre emelkedése előtt meg ne kezdjék és hogy az új lakóházba lakhatási engedély nélkül be ne költözzenek.

Felügyel arra, hogy az épületek tűzveszélyesek, a közbiztonságra és egészségre veszélyesek ne legyenek.

Felügyel arra, hogy a községi köztterekből és utcákból ne foglaljanak.

Ellenőrzi az építőanyagoknak a közutakra és utcákra való elhelyezését, a lerakás feltételeinek s az eltávolítás határidejének megtartását.

A szabályrendelettel ellentétes dolgokról a járási főszolgabíróhoz jelentést tesz és a teendő intézkedéseket javaslatba hozza.

A szabályrendelet intézkedéseinek meg nem tartása s illetve az ellenőrzés elmulasztása esetén az előljáróság fejelemel felelős.

V. FEJEZET.

Biüntető és záró határozatok.

101. §.

Az ezen szabályrendelet intézkedéseibe üt-

közö mulasztás vagy cselekmény kihágást képez és a mennyiben az 1879. évi XL. t.-cz. 117., 119. és 125. §§-ai alapján nem büntethető, ezen szabályrendelet alapján 100 koronáig terjedhető és az 1901. évi XX. t.-cz. 23. §-ában megjelölt célra fordítandó pénzbüntetéssel büntetendő.

A pénzbüntetés behajthatatlansága esetén az 1879. évi XL. t.-cz. 22. §-a alapján elzárás alkalmazandó.

102. §.

Ezen szabályrendelet hatálya — Székelyudvarhely rendezett tanácsu város kivételével — Udvarhelyvármegye egész területére terjed ki.

103. §.

Ezen szabályrendelet a belügyminiszteri jóváhagyást követő kihirdetés után 30 nap mulva lép életbe s ez által az előző építési szabályrendelet hatályát veszti.

114.

Udvarhelyvármegye alispánjától.

Szám: 2004—1911. alisp.

317—1911. kgv.

Udvarhelyvármegyének a körorvosi körök beosztásáról vonatkozó szabályrendelete.

Az előterjesztett szabályrendelet az alábbi szöveggel elfogadtatik, megállapíttatik és jóváhagyás céljából m. kir. belügyminiszter urhoz közvétel után felterjesztetik.

I. §. Udvarhelyvármegye községei tizenegy körorvosi körbe osztatnak be a következő csoportosítás szerint.

I. körorvosi kör. Ezen körhöz tartoznak:

1. Agyagfalva 906 lakóssal, 2. Árvátfalva 307, 3. Béta 375, 4. Bikafalva 375, 5. Bogárfalva 347, 6. Bógoz 1157, 7. Décsfalva 141, 8. Farczád 575, 9. Farkaslaka 1204, 10. Felsőboldogfalva 486, 11. Firtosvárálja 307, 12. Hodgya 444, 13. Kecsetkiszfalud 661, 14. Mátisfalva 327, 15. Nyikómalomfalva 794, 16. Óczfalva 275, 17. Patakfalva 383, 18. Sükő 286, 19. Szentlélek 622, 20. Székelydobó 759, 21. Székelymagyaros 268, 22. Székelypálfalva 582, 23. Vágás 685, összesen 23 község 12266 lakóssal.

II. körorvosi kör. Ezen körhöz tartoznak:

1. Fenyéd 746 lakóssal, 2. Kadicsfalva 539, 3. Küküllőkeményfalva 590, 4. Máréfalva 1386, 5. Oroszhegy 2072, 6. Székelybetlenfalva 865, 7. Székelyfancsal 212, 8. Székelyengyelfalva 510, 9. Székelyszentkirály 965, 10. Székelyszenttamás 208, 11. Székelyvarság 1350, 12. Tibód 120, 13. Ülke 500, 14. Zetelaka 4094, összesen 14 község 14257 lakóssal.

III. körorvosi kör. Ezen körhöz tartoznak:

1. Alsósófalva 1961 lakóssal, 2. Atyha 1538, 3. Felsősófalva 2322, 4. Korond 3462, 5. Parajd 2370, összesen 5 község 11653 lakóssal.

IV. körorvosi kör. Ezen körhöz tartoznak:

1. Kápolnásfalu 1872 lakóssal, 2. Lövete

3146, 3. Szentegyházfasalu 2128, összesen 3 község 7146 lakóssal.

V. körorvosi kör. Ezen körhöz tartoznak:

1. Alsóboldogfalva 725 lakóssal, 2. Bordos 513, 3. Csöb 330, 4. Fiaifalva 894, 5. Kíssolyos 1059, 6. Magyarhidegkut 429, 7. Magyarzsákok 776, 8. Nagysolyos 1075, 9. Rava 813, 10. Szentdemeter 736, 11. Székelyandrásfalva 496, 12. Székelyhidegkut 382, 13. Székelyszállás 268, 14. Székelyszenterzsébet 1237, 15. Székelyvécze 898, 16. Újszékely 837, összesen 16 község 11468 lakóssal.

VI. körorvosi kör. Ezen körhöz tartoznak:

1. Belfalva 518 lakóssal, 2. Benczéd 341, 3. Csekefalva 550, 4. Gagy 589, 5. Kadács 458, 6. Kisgalambfalva 666, 7. Kiskede 197, 8. Kobátfalva 497, 9. Magyarandrásfalva 194, 10. Medesér 664, 11. Nagygalambfalva 1433, 12. Nagykede 189, 13. Rugonfalva 742, 14. Siménfalva 882, 15. Szentábrahám 743, 16. Székelykeresztur 3421, 17. Székelyszentmihály 496, 18. Székelyszentmiklós 195, összesen 18 község 12775 lakóssal.

VII. körorvosi kör. Ezen körhöz tartoznak:

1. Bözöd 1226 lakóssal, 2. Bözödujfalu 731, 3. Csehéfalva 400, 4. Etéd 1613, 5. Enlaka 695, 6. Firtosmartonos 592, 7. Kőrispatak 1229, 8. Küsmöd 680, 9. Siklód 1574, 10. Szolokma 643, 11. Tarcsafalva 342, 12. Tordátfalva 529, összesen 12 község 10254 lakóssal.

VIII. körorvosi kör. Ezen körhöz tartoznak:

1. Erked 1334 lakóssal, 2. Homoródbene 882, 3. Magyarfelek 548, 4. Petek 769, 5. Szerderjes 512, 6. Székelyderzs 1349, 7. Székelymuzsna 1017, összesen 7 község 6411 lakóssal.

IX. körorvosi kör. Ezen körhöz tartoznak:

1. Ége 266 lakóssal, 2. Homoróddaróc 1011, 3. Homoródjánosfalva 345, 4. Homoródszentpál 776, 5. Homoródszentpéter 278, 6. Homoródujfalu 410, 7. Karácsonfalva 960, 8. Oklánd 914, 9. Recsenyéd 272, 10. Székelydália 683, 11. Székelyszomor 1210, 12. Városfalva 519, összesen 12 község 7644 lakóssal.

X. körorvosi kör. Ezen körhöz tartoznak:

1. Abásfalva 491 lakóssal, 2. Ábránfalva 104, 3. Bágy 548, 4. Gyepes 505, 5. Homoródmás 2217, 6. Homoródkeményfalva 452, 7. Homoródrémete 296, 8. Homoródszentmárton 783, 9. Homoródszentlászló 197, 10. Jásfalva 129, 11. Kányád 433, 12. Kénos 389, 13. Lókod 210, 14. Miklósfalva 271, 15. Sándortelke 145, 16. Telekfalva 391, összesen 16 község 7561 lakóssal.

XI. körorvosi kör. Ezen körhöz tartoznak:

1. Bardocz 878 lakóssal, 2. Bibarczfalva 725, 3. Erdőfüle 1337, 4. Felsőrákos 1292, 5. Kisbaczon 677, 6. Magyarhermány 1183, 7. Olasztelek 790, 8. Székelyszáldobos 769, 9. Vargyas 1704, összesen 9 község 9355 lakóssal.

2. §. A homoróddaróczi községi orvosi állás megszüntetik.

3. §. Ezen szabályrendelet legkésőbb a jóváhagyás és kihirdetés utáni 30 napot követő év január 1-ével lép hatályba.

Az alispán felhatalmaztatik, hogy a szabály-

rendeletet a kihirdetés utáni 30 nap elteltével az ezen időpontot követő év január 1-e előtt is életbeléptethesse.

Indokolás.

A vármegye törvényhatósági bizottsága az 1908. évi 959. szám alatt hozott határozatával a vármegye községeit 17 körorvosi körbe osztotta be, mely beosztást azonban a m. kir. belügyminiszter ur a 18620—911. szám alatt kelt leiratával nem hagyta jóvá, hanem kimondotta azt, miszerint nem lesz kifogása az ellen, ha a homoróddaróczi körorvosi állás megszüntetik s az így megtakarított orvosi javadalom terhére a homoródszentmártoni kör ketté választatik.

Ezen belügyminiszteri leirat végrehajtásaként jelentkezik a most megállapított szabályrendelet, mely szabályrendelet azonban a körök helyes beosztása céljából a szentegyházfasalvi és a székelyudvarhelyi alsó körorvosi kerületeket is némileg megváltoztatta.

A homoródszentmártoni körből ugyanis a IX. kör összes községei kiszakítván, az eddigi homoródszentmártoni kör megmaradt községeinek némi szaporítása, más körök szolgálati viszonyainak könnyítése s a homoródszentmártoni körorvos megélhetésének biztosítása szempontjából célirányosnak mutatkozott, hogy az eddig a szentegyházfasalvi (IV.) körhöz tartozott Homoródmás község innen elszakítsák és a X. körbe osztásuk be, miután a szentegyházfasalvi körnek így is 7146 lakosa marad s miután ezen körben fürdőtelepek is vannak, az orvosi szolgálat eléggé kiterjedt; másfelől pedig Homoródmás és Homoródszentmártonhoz sokkal közelebb van, mint Szentegyházfasalvhoz, tehát ezen átcsoportolás a község érdekeit is szolgálja.

Ugyancsak a székelyudvarhelyi alsó (I.) körből a X. homoródszentmártoni körbe átcsoportoltattak Jásfalva, Kányád és Miklósfalva községek, miután ezek látogatása Homoródszentmártonból sem nehezebb s ezek kiszakításával a székelyudvarhelyi alsó (I.) körnek még mindig marad 23 községe 12266 lakóssal; ezen kör községeinek apasztása tehát indokolt.

A X. (homoródszentmártoni) körnek így 16 községe lesz 7561 lakóssal.

A belügyminiszteri leiratban foglalt azon kívánalomnak, hogy Kányád, Petek és Székelyderzs községek az új körbe osztassanak be, a törvényhatósági bizottság eleget nem tehetett, egyfelől azért, mert ezen esetben az erkei (VIII.) kör lélekszáma nagyon mecsappant volna, de másfelől leginkább azért, mert Homoróddarócból jelzett községekbe járható ut nem vezet s ezen községek Homoródszentpálról is csak Székelydályán keresztül érhetők el.

A szabályrendelet 3 §-ában jelzett felhatalmazás az alispánnak azért adatott, mert a körök változásával a községek által fizetendő illetmények is változások alá esnek s ezeket a szabályrendelet hatálybalépése előtt rendezni kell.

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának Székelyudvarhelyen, 1911. évi április hó 22-én tartott közgyűléséből.

115.

Szám 2804—1911. alisp.
319—1911. kgy.

A körorvosok által magánosok terhére felszámítható díjakról szóló szabályrendelet.

Határozat.

Az előterjesztett szabályrendelet az alábbi szöveggel elfogadtatik, megállapítatik és közzététel után jóváhagyás céljából a m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztetik.

Udvarhelyvármegyének a körorvosok által magánosok terhére felszámítható díjakról alkotott

Szabályrendelet.

1. §. A körorvosokra nézve a rendelési, látogatási és távolsági díjak az egész vármegye területére egyöntetűen következőkép állapíttnak meg:

1. A körorvos székhelyén és lakásán rendelési díj nappal 80 fillér, éjjel 1 kor. 60 fillér.

2. A körorvos székhelyén látogatási díj nappal 1 korona, éjjel 2 korona.

3. Rendes körutazások alkalmával és a rendelő napok napjain a külközségekben, a község-házánál vagy az e célra kijelölt helyiségben rendelési díj 80 fillér. Ugyanezen alkalmakkor a látogatási díj nappal 1 korona, éjjel 2 korona.

4. A rendes körutazáson és a rendelő napokon kívül külközségekben külön hívásra teljesített beteglátogatásért a látogatási alapidíjon felül távolsági díj czimén a székhelytől 2—4 klm. távolságig bezárólag 2 korona, 4—8 klm. távolságig bezárólag 4 korona, 8—12 klm. távolságig bezárólag 6 korona és 12 kilométeren felüli távolságoknál 8 korona illeti meg a körorvost.

Ilyen alkalommal a körorvosnak a fél részéről küldendő tisztességes fuvarra, vagy ha fuvar természetben ki nem állítatik, kilométerenkint 40 fillérre van igénye.

Ha a körorvos ilyenkor több beteghez hivatik, a távolsági és fuvardíj csak egyszer s rendszerint azon beteggel szemben számítható fel, ki az orvos után először küldött.

2. §. Az 1908. évi XXXVIII. t.-cz. 22. §-a értelmében a 7 éven alóli gyermekek gyógyításánál a rendelési és beteglátogatási díjaknak csak a fele jár.

3. §. Halottkémlelés díja 2 korona.

A husszemle díja 1 korona.

4. §. Sebeszeti, szülészeti, szemészeti és fogászati műtéteknél az 1900. évi 135000. számú B. M. rendelet III., IV., V., VI. pontjaiban meg-

jelölt díjak IV. fokozatának legkisebb díjtételei számíthatók.

5. §. Több egy lakásban lakó és egy háztartáshoz tartozó betegnél egy időben tett orvosi látogatás esetén csak egy beteg után számítható a teljes díjtétel; a többi beteg után a díjaknak csak fele jár.

6. §. Munkaképtelenség megállapításához vagy egyéb célra szükséges orvosi bizonyítvány kiállításáért 2 korona díj számítható fel.

7. §. Az ezen szabályrendeletben jelzett éjjeli idő alatt november 1-től április 1-ig az esteli 7 órától reggeli 7 óráig, április 1-től október 31-éig az estéli 9 órától reggeli 6 óráig terjedő idő értendő.

8. §. A felek, ha a körorvos által felszámított díjakat törvény vagy szabályrendelet elleneseknek tartanák, a járási főszolgabírónál panasszal élhetnek, ki érdemben elsőfokulag határoz s a kinek határozata ellen az alispánhoz felebbezésnek van helye.

Az alispánnak megváltoztató határozata a közigazgatási bizottsághoz megfelebbezhető, mely bizottság végérvényesen dönt.

9. §. Ezen szabályrendelet a jóváhagyás utáni kihirdetést követő 30 napon lép életbe.

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának Székelyudvarhelyen, 1911. április hó 22-én tartott rendes közgyűléséből.

116.

Szám 2806—911. alisp.
320—911. kgy.

A körorvosok fuvardijára és uti átalányára vonatkozó szabályrendelet.

Határozat

Az előterjesztett szabályrendelet az alábbi szöveggel elfogadtatik, megállapítatik és közzététel után jóváhagyás céljából a m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztetik.

Udvarhelyvármegyének a körorvosok fuvardijáról és utiátlányáról alkotott

Szabályrendelete.

1. §. A körorvosok hivatalos kiszállásaik alkalmával, ha a következő szakaszban irt utiátlánnyal ellátva nincsenek, vagy ha el vannak ugyan látva, de a hatóság a hevnyfertőző betegségek elterjedésének megakadályozása s az óvintézkedések ellenőrzése céljából a fertőzött községek gyakoribb látogatását rendelte el s a községek fuvarát e célra természetben kiszolgáltatni képtelenek, a községek s illetve a belügyminiszteri tárcza terhére kilométerenkint 40 fillért számíthatnak fel.

2. §. A községek az őket terhelő fuvarát a körorvos kérelmére vagy beleegyezésével utiátlánnyal megválthatják.

A fuvar megváltása esetén a községek által fizetendő évi átalányösszegek a következőkben állapítatnak meg:

az I. (székelyudvarhelyi alsó) körben 700 (hétszáz) korona;

a II. (székelyudvarhelyi felső) körben 640 (hatszáznegyven) korona;

a III. (parajdi) körben 360 (háromszázhatvan) korona;

a IV. (szentegyházásfalvi) körben 300 (háromszáz) korona;

az V. (székelykereszturi alsó) körben 600 (hatszáz) korona;

a VI. (székelykereszturi felső) körben 540 (ötszáznegyven) korona.

a VII. (etédi) körben 600 (hatszáz) korona.

a VIII. (erkedi) körben 480 (négy száznyolcvan) korona;

a IX. (a homoródszentmártoni körből kiszakított) körben 500 (ötszáz) korona;

a X. (homoródszentmártoni) körben 600 (hatszáz) korona;

a XI. (erdővidéki) körben 480 (négy száznyolcvan) korona.

3. §. A körorvos a fuvarátalány terhére teljesíti azon kiszállásokat, melyekhez a fuvar az 1908 évi XXXVIII. t.-cz. 21. §-a értelmében a községek tartoznának szolgáltatni.

4. §. Ezen szabályrendelet legkésőbb a jóváhagyás és kihirdetés utáni 30 napot követő év január 1-ével lép hatályba.

Az alispán felhatalmaztatik, hogy a szabályrendeletet a kihirdetés utáni 30 nap elteltével az ezen időpontot következő év január 1-je előtt is életbe léptethesse.

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának Székelyudvarhelyen, 1911. évi április hó 22-én tartott rendes közgyűléséből.

117.

Szám 9639—1911. alisp.
292—1911. kgy.

Tárgy: Kereskedelemügyi Miniszter úr 1910. évi 74053. sz. rendeletével leküldi az udvarhely—parajdi tvht. közut 13.5 26 0 km. szakasz áthelyezésére vonatkozó 5061—910. alispáni, 549—910. szám alatt hozott határozatát oly értelmű kiegészítés végett, hogy az új utvonall felvétele és kihagyandó régi törvényhatósági utvonall további fentartása tárgyában az 1890. évi I. t.-cz. 10. §-a alapján a vármegye törvényhatósága újabb határozatot hozzon.

Határozat.

A régi közut 13.543 km. szakaszán kiinduló és a 25.970 km. szakaszon visszatorkoló új közuti vonalat, melynek 20.140 km-ig tartó részletes tervei a kereskedelemügyi miniszter urnak elmúlt évi 62502. számú rendeletével jóváhagyattak, — többi részeinek részletes tervei pedig a kereske-

delemügyi miniszter urhoz engedélyezés végett már felterjesztettek, a netán elrendelendő változtatások szerint a törvényhatósági közutak hálózatába felvesszük, ugyanezen utvonallnak most használt 13 543—25 970 km. szakaszát pedig a tvht. közuti hálózatból kihagyjuk és a községi közlekedési (viczinális) közutak közé sorozzuk.

Felhívjuk egyben a vármegye alispánját, hogy annak idején az érdekeltséget állapítsa meg és annak meghallgatásával a hozzájárulási arányra nézve hozzon jogmenedékes határozatot.

Tekintettel azonban azon körülményre, hogy az új utvonall láthatólag csak 1915. év folyamán fog a közlekedésnek átadatni, a régi közut fenntartása ezen időig a törvényhatóság feladata leendő.

Jelen határozatunkat jogerőre való emelkedése után felterjesztjük jóváhagyás végett a kereskedelemügyi miniszter urhoz, egyszersmint kiadjuk a vármegye alispánjának megfelelő további eljárás végett.

Ezen közérdekű határozat a hivatalos lapban közzéteendő.

A közzétételt követő 8-ik naptól számított 15 napon belül kereskedelemügyi miniszter urhoz megfélebbezhető, a felebbezés az alispánnál nyújtandó be.

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának Székelyudvarhelyen, 1911. évi április hó 22-én tartott rendes közgyűléséből.

118.

Udvarhelyvármegye alispánja.

Szám 9434—1910. alisp.
117—1911. kgy.

Tárgy: Kereskedelemügyi miniszter úr 62301/1. C—910. számú leirata az 1904. XIV. t.-cz. alapján kiépített utakra fordított építési költség ellenében a trv. 9. §-a szerint átadandó vasuti törzsrészevények sorszámainak és névértékének megállapítása és az államkincstár birtokába leendő átadása iránt.

Határozat.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak 1910. évi december hó 15-ről keltezett 62310—1. C—910. számú azon leirata, melylyel a vármegye közönségét felhívja, hogy kiépítetlen utajknak építési költségeikre az 1904. évi XIV. t.-cz. alapján adott államsegély ellenében a törvény 9. §-a értelmében nem jövedelmező helyi érdekű vasuti törzsrészevényeiből a már folyósított és még folyósítandó összegnek megfelelő értékű vasuti törzsrészevénynek az államkincstárnak leendő átengedése iránt a részevények megnevezésével hozzon határozatot, tárgyalás alá vétetvén, az állandó választmány javaslatának elfogadásával határozzuk, hogy:

1. A felsőboldogfalva—felsőrákosi tvh. közut 35.007—41.248 km. szakaszának kiépítésére:

Kereskedelemügyi miniszter	41437—1907. szám	
alatt folyósított		80.000 kor.
Kereskedelemügyi miniszter	101813—1907. szám	
alatt folyósított		31815.90 kor.
Kereskedelemügyi miniszter	42551—1908. szám	
alatt folyósított		84.000 kor.

Összesen . . . 195815.90 kor.

segélyösszegnek megfelelően a héjjasfalva-székelyudvarhelyi h. é. (székely) vasut törzsrészvényeiből 195.800 kor. névértékű törzsrészvényt átengedünk a m. kir. államkincstárnak.

2. A sárd—magyarzsákod—szentdemeteri tvh. közut 8375—11. 172. 11.940—12.440 és 12.882—12.982. km. szakaszainak kiépítésére:

Kereskedelemügyi miniszter	47283—1907. szám	
alatt folyósított		85.000 kor.
Kereskedelemügyi miniszter	21122—1908. szám	
alatt folyósított		86.000 kor.
Kereskedelemügyi miniszter	73845—1908. szám	
alatt folyósított		45.000 kor.

Összesen . . . 216.000 kor.

segély összegnek megfelelően a héjjasfalva—székelyudvarhelyi h. érdekű vasut törzsrészvényeiből 216000 korona névértékű törzsrészvényt, tehát összesen 411800 kor. névértékű törzsrészvényt a m. kir. államkincstárnak átengedünk és erre a célra kiszolgáltatók az 1-től 1000 sorszámig terjedő 1000 (egyezer) drb, továbbá az 1101—2159. sorszámig terjedő 1059 (egyezerötvenkilencz) drb összesen 2059 drb egyenkint 200 (kettőszáz) korona névértékű héjjasfalva—székelyudvarhelyi h. érdekű vasuti törzsrészvényt összesen 411800 K. névértékben és azokat kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur felhívására, az általa kijelölendő módok mellett átadjuk, illetve azok átadására a vármegye alispánját felhatalmazzuk.

Ezen közérdekű határozatunk a hivatalos lapban közzé teendő. Ennek megtörténtét követő 8-ik naptól számított 15 napon belül ezen határozatunk megfélebbezhető. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter urhoz intézett felebbezés a vármegye alispánjánál nyújtandó be.

Ezen határidő elteltével ezen határozatunk jóváhagyás végett felterjesztendő.

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának Székelyudvarhelyen, 1911. évi április hó 22-én tartott közgyűléséből.

119.

Sz. 2085—911. alisp.
207—911. kgy.

Tárgy. A körorvosok lakáspénzeinek megállapítása.

Véghatározat.

A törvényhatósági bizottság az 1908. évi XXXVIII. t.-cz. 17. §. alapján az Udvarhelyvármegye területén lévő körorvosi körökben a következő évi lakbéréket állapítja meg:

1. Az I. (székelyudvarhelyi alsó) körben 600 koronát.

2. A II. (székelyudvarhelyi felső) körben 600 koronát.

3. A III. (parajdi) körben 500 koronát.

4. A IV. (szentegyházassalvi) körben 400 kor.

5. Az V. (székelykereszturi alsó) körben 500 koronát.

6. A VI. (székelykereszturi felső) körben 500 koronát.

7. A VIII. (erkedi) körben 400 koronát.

8. A IX. (a homoródszentmártoni körből kiszakított) körben 400 koronát.

9. A X. (a homoródszentmártoni) körben 400 koronát.

10. A XI. (erdővidéki) körben 500 koronát.

A VII. (etédi) körben a törvényhatósági bizottság lakbért nem állapít meg, mert a körorvos részére természetbeni lakás áll rendelkezésre.

Ezen lakás pénzeket a körorvosok — a mennyiben a határozat jogerőre emelkedik — 1912. évi január hó 1-étől igényelhetik.

Ez a határozat jogerőre emelkedés után a közigazgatási bizottságnak megküldetik az egyes községek terhére eső összegek megállapítása céljából.

Ezen határozat ellen a kihirdetést követő 8. naptól számított 15 nap alatt a m. kir. Belügyminiszterhez intézendő és a vármegye alispánjához benyújtandó felebbezésnek van helye.

Indokolás.

A törvényhatósági bizottság közgyűlésén a körorvosi körök az utiátalányok és a felszámítható díjak megállapítottak s ezzel kapcsolatosan a lakbéréket is az ügy teljes rendezése céljából meg kellett állapítani.

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának Székelyudvarhelyen, 1911. évi április hó 22-én tartott rendes közgyűléséből.

120.

Sz. 3009—911. alisp.
307—911. kgy.

Előterjesztés az iránt, hogy az árvaszék részére 2 régi írógép kicserélésével 2 látható írasu Smith Premier gép 950 korona ráfizetés mellett szereztessek be.

Határozat.

A törvényhatósági bizottság elhatározza, hogy a vármegyei árvaszék részére 2 régi írógép kicserélésével 2 látható írasu Smith Premier gép szereztessek be 950 korona ráfi étessel.

Ezen 950 korona költség a segélyezési alapból fedezendő, ha azonban a háztartási alapnál az 1911. év végével megtakarítás mutatkoznék, azon esetben a 950 korona s illetve a megtakarított összeg a háztartási alapból a segélyezési-alapnak megérintendő.

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának Székelyudvarhelyen, 1911. április 22-én tartott közgyűléséből.

121.

Szám. 9639—911. alisp.
292—911. kgy.

Tárgy. Kereskedelemügyi miniszter ur 1910. évi 74053. sz. rendeletével leküldi az udvarhely—parajdi tvht. közut 135—260 km. szakasz áthelyezésére vonatkozó 5061—910. alispáni, 549—910. szám alatt hozott határozatát olyértelmű kiegészítés végett, hogy az új utvonallal felvétele és kihagyandó régi törvényhatósági utvonallal további fentartása tárgyában az 1890. évi l. t.-cz. 10. §-a alapján a vármegye törvényhatósága újabb határozatot hozzon.

Határozat.

A régi közut 13 543 km. szakaszán kiinduló és a 25 970 km. szakaszon visszatorkoló új közúti vonalat, — melynek 20 140 km-ig tartó részletes tervei a kereskedelemügyi miniszter urnak elmúlt évi 62502. számú rendeletével jóváhagyattak, — többi részének részletes tervei pedig a kereskedelemügyi miniszter urhoz engedélyezés végett már felterjesztettek, a netán elrendelendő változtatások szerint a törvényhatósági közutak hálózatába felvesszük, ugyanezen utvonalnak most használt 13 543—25 970. km. szakaszát pedig a tvhat. közúti hálózatból kihagyjuk és a községi közlekedési (viczinális) közutak közé sorozzuk.

Felhívjuk egyben a vármegye alispánját, hogy annak idején az érdekeltiséget állapítsa meg, és annak meghallgatásával a hozzájárulási arányra nézve hozzon jogmenedékes határozatot.

Tekintettel azonban azon körülményre, hogy az új utvonallal előreláthatólag csak 1915. év folyamán fog a közlekedésnek átadatni, a régi közut fenntartása ezen időig a törvényhatóság feladata leendő.

Jelen határozatunkat jogerőre való emelkedés után felterjesztjük jóváhagyás végett a kereskedelemügyi miniszter urhoz, egvszersmint kiadjuk a vármegye alispánjának megfelelő további eljárás végett.

Ezen közérdekű határozat a hivatalos lapban közzéteendő.

A közzétételt követő 8-ik naptól számított 15 napon belül a kereskedelemügyi Miniszter urhoz megfellebbezhető, a felelkezés az alispánnál nyújtandó be.

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának Székelyudvarhelyen, 1911. évi április hó 22-én tartott rendes közgyűléséből.

122.

Udvarhelyvármegye alispánjától.

Szám. 837—911. alisp.
118—911. kgy.

Kereskedelemügyi miniszter urnak elmúlt évi november hó 30-án 33034. szám alatt kelt rendelete, a közutakon építendő hidak tervezéséről,

forgalomba helyezéséről, próbaterheléséről és időszakos megvizsgálásáról.

Határozat.

A szabályrendelet határozmányait tudomásul vesszük és az 1. §. első pontja alapján a következőket határozzuk el.

1. Törvényhatósági közutakra.

A székelyudvarhely—parajdi és felsőboldogfalva—felsőrákosi valamint sárd—zsákod—szentdemeteri törvényhatósági közuton levő műtárgyak arra való tekintettel, hogy azokon 12 tonnánál súlyosabb járművek is közlekednek, teherbírási szempontjából elsőrendű hidaknak építendőek ki.

Ugyanezen minőségű utak közé soroljuk a legközelebb állami kezelésbe veendő fenyéd—zetalaka—gyergyói közutat is.

A törvényhatósági kezelés alatt álló többi törvényhatósági közuton a tényleges forgalmi igénynek megfelelőleg másodrendű terhelésre számított hidak tervezendőek és építendőek, miután azokon a közel jövőben 12 tonnánál nehezebb járművek közlekedése legfeljebb kivételesen fordul elő.

Tekintettel azonban a vármegye közúti alapjának elégtelen bevételére, mely mellett a kérdéses műtárgyak bár fokozatos, de rendszeres kiépítését el nem bírja, ezen határozatunk csak akkor lesz végrehajtható, ha Kereskedelemügyi miniszter ur az 1920. évig megállapított államsegélyt az építési program beférése után is, a szükségelt összes építkezés beférézéséig, fentartani kegyes lesz.

2. Viczinális közutakra :

A tényleges közforgalmi igényeknek megfelelőleg az összes vármegyebeli viczinális közutakon a hidak harmadrendű teherbírással építendőek ki, miután azokon 6 tonnánál nehezebb járművek csak ritkán közlekednek, már csak azért is, mivel viczinális közutaink legnagyobb részének lejtési viszonyai nehezebb járművek szállítását alig teszik lehetővé.

Figyelembe véve azonban azon körülményt, hogy a 3. o. méter hidnyílásig megállapított állami szabványok gazdasági szempontból teljesen kielégítőek, 3. o. m. nyílásig a műtárgyak a rendelkezésre álló állami szabványterveknek megfelelőleg végleges szerkezettel építendőek.

A mennyiben akár forgalmi akár gazdasági szempontból 3. o. méternél nagyobb nyílású hidnak végleges szerkezettel való kiépítése indokoltnak mutatkoznék, ezt az alispán, vagy az érdekelték előterjesztésére a törvényhatóság esetenként fogja engedélyezni.

Azon viczinális utakon azonban, amelyek egyes törvényhatósági közutak állami kezelésbe vétele után fokozatosan törvényhatósági kezelésbe fognak vétetni, a 3. o. m.-nél nagyobb nyílású hidak is 12 tonnás járművek által használható teherbírással építendőek ki, megfelelő segélyezéssel.

3. Közdülő utak műtárgyainak teherbírási

tekintetében előzetes határozat hozatala nem indokolt, miután a kivételes esetekben építendő műtárgyakat közmunkaerő felhasználásával, ideiglenes jellegű szerkezetekkel készítik, melyeknek teherbíróságát a községek anyagi helyzetére való tekintettel előírni alig lehet.

Mindazon esetekben azonban, midőn a forgalom szempontjából fontosabb helyeken szabványos kivitelű hid építése válik szükségessé, azok teherbíróságát építtető község állapítja meg, mely határozat azonban a járási főszolgabíró, illetve másodfokban a vármegye alispánja által jóváhagyandó.

Jelen határozatunk a vármegyei hivatalos lapban való közzétételétől számított 8 napon kihirdetettnek tekintetik és további 15 napon belül az ellen a vármegye alispánjához benyújtott és a kereskedelemügyi m. kir. miniszter urhoz intézett felebbezéssel lehet élni.

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának Székelyudvarhelyen, 1911. évi április hó 22-én tartott közgyűléséből.

Fentti közgyűlési határozatok azzal tétetnek közzé, hogy azok a hivatalos lap megjelenésétől számított nyolczadik napon kihirdetteknek tekintetnek és hogy azok ellen ezen nyolczadik naptól számított további 15 nap alatt a vármegye alispánjához benyújtandó felebbezésnek van helye.

II. További intézkedést igénylő általános jellegű rendeletek.

123.

55,000—1911. XI. B. M. számú körrendelet.

A Cunard Steam Ship. Co. Ltd. gőzhajóstársaság részére határszéli kivándorlási irodák engedélyezése tárgyában.

Valamennyi vármegyei és városi törvényhatóság első tisztviselőjének (Fiuméra is kiterjed).

Folyó 1911. évi 54000. szám alatt kelt körrendelet kiegészítéséül értesitem a czímet, hogy a kivándorlásról szóló 1909: II. t.-cz. 11. § a alapján a Cunard Steam Ship. Company Ltd. liverpooli hajóstársaságnak, illetve magyarországi helyettesének: az Adria m. kir. tengerhajózási részvénytársaságnak engedélyt adtam, hogy Pancsova, Ujvidék, Gombos és Gyékényes határszéli állomásokon kivándorlási irodát állíthasson fel.

Ennek folytán az 1909: II. t.-cz. 5. §-a alapján a »Cunard Magyar—amerikai vonal«-on Fiume kikötőből történő kivándorlást Csáktornyan kívül Pancsova, Ujvidék, Gombos és Gyékényes határállomásokon át is megengedem.

Ezen intézkedésem következtében az elől megnevezett gőzhajóstársaság hajóin utazó kivándorlók csak a fent felsorolt határszéli állomások érintésével hagyhatják el az országot, feltéve, hogy

szabályszerű utlevél birtokában vannak és az elől említett 45000—1911. B. M. számú rendelet tizedik bekezdésében előírt rendelkezésnek megfelelőleg a fentebb megjelölt engedélyezett kivándorlási irodák egyikében az egész hajóviteldiját már lefizették. A ki ezen rendelkezést be nem tartja, azzal szemben a 45000—1911. B. M. számú körrendelet értelmében rendőri büntető eljárás megindításának és az ott részletesen előírt eljárásnak van helye.

Felhivom a czímet, hogy ezen rendeletet megfelelő módon a legszélesebb körben közhírré téve annak tartalmáról az összes közigazgatási hatóságokat és községeket értesitse és annak betartására nyomatékosan utasítsa.

Budapest, 1911. évi április hó 9-én.

Gróf Khuen-Héderváry, s. k.

Szám: 2929—1911. alisp.

Mindhárom járás főszolgabírájának, Székelyudvarhely város rendőrkapitányának s az összes községi és körjegyzőknek

A legszélesebb körben leendő közhírré tétel és szigorú alkalmazkodás céljából közlöm.

Székelyudvarhelyen, 1911. évi április hó 19-én.

Sebesi, alispán.

124.

Magyar királyi honvédelmi miniszter.

33640. szám. 18.

A védtörvényi utasítás I. részének kiegészítése.

Körrendelet Udvarhelyvármegye közönségének.

A közös hadügyminiszter ural egyetértőleg elrendelem, hogy a védtörvényi utasítás I. része 69. §-a 3. pontjának kiegészítése képen, s nevezetesen ezen pont második bekezdéséül a következő rendelkezés vétessék fel: »Azokban a folyamodványokban, melyekre nézve a határozat az állítás alkalmával hozatik meg, a hadseregbeli csapatokt kivül, a 130. §. 1. pontja alapján a honvédségbe való netáni beosztás esetére választott honvéd csapatot is megjelölendő.«

Budapest, 1911. évi április hó 8 án.

A miniszter helyett:
Karátson, államtitkár.

Udvarhelyvármegye alispánjától.

Szám: 2821—1911. alisp.

Mindenik főszolgabírónak és polgármesternek.

M. kir. honvédelmi miniszter urnak 33640. szám alatt kelt leiratát tudomásul vétel és előjegyzés végett közlöm.

Székelyudvarhely, 1911. évi április hó 8-án,

Sebesi, alispán.

nácsu város polgármesterével) haladék nélkül közlendő.

Budapest, 1911. évi április hó 8-án.

A miniszter helyett:

Karátson s. k., államtitkár.

125.

M. kir. honvédelmi miniszter.

38877. szám. 18.

Körrendelet Udvarhelyvármegye közönségének.

A védtörvényi utasítás I. része 93. § ának 5. pontjában foglalt rendelkezések helyébe, a közös hadügyminiszter ural egyetértőleg a következő rendelkezéseket léptetem:

5. A kórházból való elbocsátás után az állításra kötelezett a legközelebbi járási tisztviselőnek adandó át, a ki esetleg az illetőnek hazaszállításáról is gondoskodni tartozik.

6. Katonai (honvéd) kórházba való átadás esetén ez utóbbi a kórházi leletet az illetékes hadkiegészítési kerületi (honvéd kiegészítő) parancsnokságnak küldi meg, mely utóbbi az illetékes járási tisztviselővel egyetértőleg megállapítja, vajjon az a fogatkozás, melynek megállapítása végett az állításköteles katonai kórházba küldetett, vagy a szolgálatképességet kizáró valamely más fogatkozás fennforog-e, avagy nem.

Ha ily fogatkozást a kórházi megfigyelés nem állapított meg, akkor a járási tisztviselő a hadkiegészítési kerületi (honvéd kiegészítő) parancsnokság által hozzájuttatott állítási iratok alapján határozat meghozatala végett az állításkötelesnek a legközelebb működő sorozó (utóállító) bizottság elé való vezetetését rendeli el.

Ellenkező esetben az elővezetés mellőzendő, s csak az iratok terjesztendők a sorozóbizottság elé, mely abban az esetben, ha az iratokból kétségtelenül megállapítja, hogy az alkalmasságot kizáró fogatkozás fennáll, meghozza a »visszahelyezendő«, »fegyverképtelen«, vagy »törlendő« határozatot, az állítási lajstromba, vagy ha az állítás megkeresés utján történik, az utóállítási lajstromkivonatba a leletet és a határozatot bejegyezteti és a határozatról az állításkötelest a járási tisztviselő utján értesített.

Ha azonban a sorozó (utóállító) bizottság kétségesnek találja, vajjon a kórházi lelet az állításkötelesre vonatkozik-e, vagy pedig ha a kórházi leletben foglalt fogatkozást nem találja olyan-nak, mely az alkalmasságot kizárja, akkor az állításkötelesnek újból sorozó (utóállító) bizottság elé való vezetetését rendeli el.

Az elővezetést a járási tisztviselő fogantositja.

A jelenlegi 6 pont 7. pont lesz.

Jelen rendeletem az előlhiivatkozott pontnál előjegyzendő.

Ezen rendeletem valamennyi sorozó járási tisztviselővel (járási főszolgabíróval, rendezett ta-

Szám: 2771—1911. alisp.

Mindenik járási főszolgabírónak és Székelyudvarhely város polgármesterének.

Fenti miniszteri rendeletet tudomásul vétel és előjegyzés végett közlöm.

Székelyudvarhely, 1911. évi április hó 15-én.

Sebesi, alispán.

III. Általános jellegű, de további intézkedést nem igénylő rendeletek, értesítések és más közlemények.

126.

44925—910. VI-a. B. M. számú körrendelet.

Pristinger Józseftől a szokásos községi segély megtagadása.

Valamennyi törvényhatóságnak.

Az osztrák belügyminiszter urtól vett értesítés szerint a Kalternben Tirolban 1870-ben született Pristinger József nőtlen, kath. vallásu, barna haju és szemű, hosszukás arczu, magas termetű órás, kinek különös ismertető jele, hogy kissé hajlottan jár és egyik szemére kancsal, illetőségi községe terhére rendszeresen segélyeket szokott kérni; felhivom czimet, utasítsa a hatósága alá tartozó községeket, hogy nevezettet anyagi segélyben ne részesítsék.

Budapest, 1911. évi márczius 10-én.

A miniszter meghagyásából:

Jaloviczki s. k., miniszteri tanácsos.

127.

176469—910. VI-a. B. M. számú körrendelet.

Matusch Lajos és János soproni illetőségű egyénektől a szokásos segélyezés megtagadása.

Valamennyi törvényhatóságnak.

Sopron szab. kir. város tanácsának jelentése szerint Matusch Lajos és János soproni illetőségű egyének illetőségi községük terhére segélyeket szoktak kérni.

Minthogy nevezettek, mint munkakerülők ismeretesek, felhivom a czimet, intézkedjek az iránt, hogy a nevezettek a községek által a szokásos segélyezésben ne részesítenek.

Matusch Lajos személyleírása: Születési h.

és ideje Sopron 1872., vallása r. kath., foglalkozása mézárósszegéd, állapota nőtlen, termete közép, arcza tojásdad, szeme kék, haja szőke, ritka, bajusza szőke, szakállja nincs, orra szája rendes.

Matusch János személyleírása: Születési h. és ideje Sopron, 1877. vallása r. kath., foglalkozása napszámos, termete közép, arcza tojásdad, haja szőke, szeme kék, orra, szája rendes.

Budapesten, 1911. évi márczius hó 10-én.

A miniszter meghagyásából:

Jaloviczky s. k., miniszteri tanácsos.

128.

M. kir. belügyminiszter.

Sz. 45403—911. VII-c.

Valamennyi vármegyei és városi törvényhatóság első tisztviselőjének (Budapest székesfővárosnak és Fiuménak is.)

Mint hogy azt tapasztaltam, hogy új gyógyszer-tári jog adományozása vagy meglévő gyógyszer-tárak elhelyezése esetében a kérelem elbírálása azért okoz igen gyakran nehézséget, mert a felterjesztett iratokhoz a már meglévő gyógyszer-tárak elhelyezését, valamint a felállítani kívánt új gyógyszer-tár helyét illetve az elhelyeztetni kért régi gyógyszer-tárnak előbbi és újabb helyét pontosan és hitelesen feltüntető helyszínrajz csatolva nincs, ezennel elrendelem, hogy az említett esetekben az okiratokhoz jövőre nézve minden esetben a fent jelzett adatokra nézve pontos tájékoztatást nyújtó hiteles helyszínrajz (térkép) is csatoltassék.

Felhívom a czímet, hogy e rendeletem pontos betartása iránt intézkedjék.

Budapest, 1911. évi márczius hó 20-án.

A miniszter helyett:

Jakabffy s. k., államtitkár.

Szám. 2549—1911. alisp.

Járási főszolgabíró, Székelyudvarhely város polgármesterének.

Belügyminiszter urnak fenti rendeletét tudomásvétel és alkalmazkodás céljából közlöm.

Székelyudvarhely, 1911. április hó 2-án.

Sebesi, alispán.

129.

M. kir. földmivelésügyi minister.

Szám. 44339/III-1.

Valamennyi vármegyei és városi törvényhatóságnak.

A husvizsgálat tárgyában 1908. évi 54300. sz. a. kiadott rendelet 44. §-a a közintézetek husfogyasztását közfogyasztásnak minősíti, mégis azokat az állatok vágása, a husvizsgálat ellátása, a

feltételeesen közfogyasztásra bocsátott husok valamint a lóhus beszerzése (44., 95., 105. és 111. §§.) tekintetében kivételes elbánásban részesíti. Ezen kivételes elbánás a szóbanlevő intézetekkel szemben főleg azért volt jogosult, mert hatósági vezetés és feltügyelet alatt álló közintézetekről méltán fel kellett tételezni azt, hogy a köz- és állategészségügy érdekeit ily kedvezmény esetében sem fogják veszélyeztetni. Minthogy ezen feltevés helyességét az eddigi tapasztalatok beigazolták, továbbá azon körülményre tekintettel, hogy a husbehozatalra szoruló közintézetek husszükségletüket a husvizsgálati rendelet 114. §-ában foglalt feltételek betartása mellett időközben szerzett tapasztalataim szerint megfelelően kielégíteni nem képesek, indokoltnak és szükségesnek látom még oly további kedvezménynek nyújtását, miszerint az említett intézetek által idegen községből behozott husok a közfogyasztásra szállított husok feltételeitől mentesen miként a magánfogyasztásra szállított husok szabadon legyenek ezen intézetekbe szállíthatók. Ehhez képest ezennel megengedem, hogy közintézetek (kaszárnyák, az ugynevezett kantinok kivételével, továbbá az országos letartóztatási intézetek, állami gyógyintézetek, kórházak, szegény és árvaházak, népkonyhák stb.) kizárólag saját fogyasztásukra szolgáló husot oly községekből és városokból, melyekben hatósági állatorvos a husvizsgáló, eltekintve a husvizsgálati rendelet 114. §-ában előirt feltételektől, de mindazonáltal a 115. §-ban jelzett vágdíjak megfizetése mellett szállíthatassák.

Felhívom a törvényhatóságokat, hogy e körrendelet értelmében az állategészségügyi hatóságokat és husvizsgálókat megfelelően utasítani sziveskedjék.

Budapest, 1911. évi április hó 4.

A miniszter helyett:

Ottlik s. k., államtitkár.

Udvarhelyvármegye alispánjától.

Szám. 2825—1911. alisp.

Valamennyi főszolgabírónak, Székelyudvarhely város polgármesterének, rendőrkapitányságnak és valamennyi husvizsgálónak a községi előjáróságok útján.

Fenti rendeletet tudomás és ahhoz alkalmazkodás végett kiadom.

Székelyudvarhely, 1911. évi április 13-án.

Sebesi, alispán.

130.

Kérelem.

Van állami gyermekvédelmünk, de jótékony hatását csak tízezrekre terjesztheti ki az állam szegénysége miatt. A százazrek egészségi védelme ma rosszabb, mint volt s mindig rosszabb lesz a női ipari munka terjedésével, mely az anyát elrabolja gyermekétől. A női ipari munka terjedé-

sét megakadályozni lehetetlenség s úgy éreztük, hogy tennünk kell mégis a nemzeti csapásként pusztító gyermekhalandóság ellen s úgy gondoltuk, hogy a gyermekhalandóság elleni küzdelmünket gyermekkórház létesítésével, mint a legkiválóbb védőeszközzel kell megkezdeni, mely nemcsak hogy biztos gyógyulást adhat a betegnek, de proselitákat is nevelhet, kik a helyes csecsemő és gyermekhygiene elveit majd beviszik a nép legszélesebb rétegei közé. A megalakult felvidéki Gyermekkórház Egyesület Kassán, mint a felvidék központjában a gyermekkórház létesítését irta zászlójára, melyre Kassa nemcsak, hogy központi fekvésénél fogva kiválóan alkalmas, hanem azért is, mert tudatában van annak, hogy egy törvényhatóságnak anyagi eszközei kisebbek, hogysen egymaga létesíthesse, míg karöltve egyesült erővel ez könnyen kivihető lesz és mert a Kassán építendő új közkórház keretében kisméretű gyermekpavilon ugyis van már tervbe véve, melyet csak kibővíteni kellene s meg volna a Felvidék igényeit is teljesen kielégítő gyermekkórház. A Felvidéken nagy a gyermekhalandóság, az 1898-ki statisztika szerint Abauj-Tornában 304, Kassán 383, Beregben 314, Gömörben 288, Sárosban 294, Szepesben 249, Abaujban 298, Zemplénben 299 a 7 éven aluli gyermekek halálozási százaléka. Ezeknél a számoknál meggyőzőbben senki sem szólhat a gyermekkórház szükségessége mellett, nem indokolhatnók azt semmivel meggyőzőbben, hogy a nagy közönség támogatását és egyesületünkbe való belépését kérjük.

Az Egyesület tagjai lehetnek férfiak, nők, ogi személyek egyaránt és pedig: 1. Örökös alapító tagok, kik legalább 10000 koronányi; 2. Ágyalapítók, kik legalább is 6000 korona alapítványt tesznek, amennyiben azonban az alapítványt ki nem fizetik azonnal, úgy annak 5°/_o kamatait tartoznak az egyesület pénztárába befizetni. Az igazgatóság megengedheti, hogy az alapítvány részletekben, kamat nélkül fizetessék be, de a részletfizetés 6 éven túl nem terjedhet. Az örökös alapító és ágyalapítókat megilleti az a jog, hogy az alapítvány évi kamata arányában az ápolási díjnak megfelelő időtartamra a nevükkel ellátandó betegágyra beteget ajánlhassanak 3. Kórházi alapítók, kik egyszersmindenkorra 1000 korona tőkét befizetnek. 4. Egyesületi alapító tagok, kik 100 K. adományt fizetnek be. 5. Rendes tagok, kik az egyesület részére legalább 4 koronát fizetnek be évenként, az ajánlat 3 évre kötelező s további 3 évre áll fenn, ha az ajánló a lejárat előtt 3 hónappal kilépését be nem jelenti. 6. Pártolótág, aki bármely összeget egyszersmindenkorra befizet. A belépési nyilatkozatot sziveskedjék Kassára, a m. kir. állami gyermekmenhely igazgatósága címére megküldeni.

Kassa, 1911. évi január hó.

Dr. Takács Menyhért s. k., a gyermekkórház Egyesület elnöke. *Berczelly Jenő* s. k., a gyermekkórház alakuló közgyűlés elnöke. *Dr. Armos Béla* s. k., jegyző.

Udvarhelyvármegye alispánjától.

Szám. 2295—911. alisp.

Székelyudvarhely r. t. város polgármesterének, valamennyi községi és körjegyzőnek s a községi előljáróságoknak.

Azzal az utasítással közlöm, hogy az esetleges belépési nyilatkozatok, az alapító nevének, lakhelyének, valamint az alapítvány, illetve tagsági díj összegének pontos feltüntetése mellett, közvetlenül a fenti címre küldendők el.

Székelyudvarhely, 1911. márczius 30-án.

Sebesi, alispán.

131.

M. kir. földmivelésügyi miniszter.

Szám. 44820. III-3.

Valamennyi törvényhatóságnak.

A beérkezett jelentésekből arról értesültem, hogy a baromfikolera és a tyukpestis az ország egyes vidékein nagyobb mértékben terjed. A betegségek terjedését nagyban elősegíti egyeszt az a körülmény, hogy a baromfi tulajdonosok és a baromfikereskedők a megbetegedéseket nem jelentik be a községi előljáróságnak, s általában a betegség ellen semmit sem tesznek, másrészt pedig az, hogy a házaló baromfikereskedők községről községre járva, a még egészségesnek látszó, de már befertőzött baromfiakat is összevásárolják és azokkal a betegséget távoleső vidékekre is elhurcolják.

Amidőn a virágzó baromfitenyésztésünket fenyegető, ezen körülményre a törvényhatóság figyelmét felhívom, a betegségek széthurczolásának megakadályozása és elfojtása érdekében szükségesnek tartom, hogy az érdekelt közönség figyelmét a betegségek terjedése által bekövetkező veszélyre felhívassék és úgy a baromfi tulajdonosok, mint a baromfikereskedők a védekezés szabályairól kioktattassanak. E célból felette szükséges, hogy az 1903. évi 30200. sz. és az 1904. évi 24750 sz. itteni körrendeletekhez kiadott és a baromfi-kolera, valamint a tyukpestis elleni védekezés szabályairól szóló utasítás, az érdekelt közönség körében a legkiterjedtebb módon közöltessenek.

Felhívom továbbá a törvényhatóságot, hogy a baromfitulajdonosokat és a baromfikereskedőket a hivatkozott rendeletekben előirt bejelentési és egyéb kötelességeik pontos teljesítésére és ez irányban előforduló mulasztásaik következményeire nyomatékosan figyelmeztessék, a községi előljáróságokat és az elsőfoku hatóságokat pedig utasítsák, hogy a hivatkozott rendeletekben előirt intézkedéseket haladék nélkül és a legszigorubbann foganatosítsák és azok pontos betartását a rendelkezésükre álló eszközökkel biztosítsák. Végül pedig utasítsa a másodfoku hatóságot, hogy ott a hol szüksége mutatkozik, az 1903. évi 30200. sz.

itteni rendelet 8. és 9. §-aiban előirt intézkedéseket fogyanatosítsák és a baromfikolerával tyukpestissal fertőzött községekben a házáló baromfikereskedés betiltása iránt intézkedjenek. Elvárom a törvényhatóságtól, hogy a valóban örvendetes lendületet nyert baromfitenyésztésünket és kivételünket fenyegető és a kisgazdákat is közelről érintő veszély elhárítása céljából minden lehető megtesz és a betegségek elfojtására irányuló törekvésemben támogatni fog.

Budapest, 1911. évi április hó 8-án.

Gróf Serényi, s. k.

Udvarhelyvármegye alispánjától.

Szám. 2936—911. alisp.

Valamennyi főszolgabíró. Székelyudvarhely város polgármestere, rendőrkapitányság és valamennyi községi előljáróságnak.

Fenti rendeletet tudomás és ahhoz alkalmazkodás végett megküldöm

Székelyudvarhely, 1911. április hó 19-én.

Sebesi, alispán.

132.

Udvarhelyvármegye alispánjától.

Szám. 2820—1911. alisp.

Mindenik járási főszolgabírónak, Székelyudvarhely r. t. város polgármesterének és az összes községi előljáróságoknak.

Közhirre tétel és alkalmazkodás céljából értesitem, hogy a m. kir. honvédelmi miniszter ur folyó évi április hó 8-án 34628—20. b. szám alatt kelt körrendeletében a cs. és kir. közös hadsereg és a m. kir. honvédség legénységének (örömesteri rendfokozattól lefelé) átvonulás alkalmával a szállásadók által kiszolgáltatandó étkezéssért a katonai (honvédségi) részről fizetendő térítési összegeket az 1879. évi XXXVI. t.-cz. 51. §-a alapján az 1911. évre a királyhágón tuli kerületben 43 azaz negyvenhárom fillérben állapította meg.

Székelyudvarhely, 1911. április hó 18-án.

Sebesi, alispán.

V. Pályázatok, hivatalos hirdetések és körözvénnyek.

Pályázati hirdetmény. Udvarhelyvármegye területén állami kezelésbe vett községi stb. erdők és kopár területek védelménél egy (1) hatósági erdőszolga állásra Székelyvárság lakhellyel ezennel pályázat hirdetettik.

Az erdőszolga évi bére 288 korona és 52 korona 80 fillér illetmény váltáság.

Pályázóktól megkívántatik: a magyar állampolgárság, fedhetlen előélet, legalább 24 éves, de

35 évesnél nem magasabb életkor, ép szellemi és testi erő, mely adatok hiteles okmányokkal igazolandók.

Kérvények egy koronás bélyeggel ellátva és saját kezűleg irva 1911. évi május hó 5-ig a székelyudvarhelyi m. kir. állami erdőhivatalhoz adandók be.

Elkésztett kérvények figyelembe nem fognak vétetni.

Székelyudvarhely, 1911. évi április 29-én.
M. kir. állami erdőhivatal.

Verseny tárgyalási hirdetmény. (388/á—1911. szám) A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1910. évi december hó 26-án 26261. számú rendeltével az olaszteleki állami elemi iskola építését engedélyezvén, ezen építés biztosítására, valamint az iskolával kapcsolatosan építendő község ház építésére ezennel zárt ajánlati versenytárgyalás hirdetettik.

Felhivatnak mindazok, a kik a fent jelzett munkákat elnyerni óhajtják, hogy ajánlataikat öt pecséttel lezárt külön borítékban az iskolaépítésre és külön borítékban község házépítése Olasztelek község község házánál 1911. évi május hó 18-án délelőtt 11 óráig nyujtsák be. A borítékon megjelölendő, hogy az abban foglalt ajánlat mely munkanemre vonatkozik.

Mindkét munka egy vállalkozónak fog odaítéltetni és pedig annak, a ki mindkét építkezésre a legelőnyösebb ajánlatot teszi.

Előirányzott összegek:

a) Iskolaépítés	23,822 K. 75 f.
b) Község házépítés	10,976 K. 10 f.

Az ajánlatban számokkal és betűkkel kiírandó a felajánlott árendedmény vagy kért felülfizetés.

Az ajánlatokhoz a munkabér 5%-ának megfelelő bánatpénz adóhivatali nyugtája is csatolandó.

A mennyiben vállalkozó a vállalati összeg 10%-át biztosítékul letétbe helyezi, úgy a szerződés jóváhagyásával egyidejűleg a vállalati összeg 95%-a a kereseti összegek gyors kiűzetése végett folyóvá fog tétetni.

A versenytárgyalás az ajánlatok felbontásával fent nevezett község házán, az ajánlatok beadására kitűzött idő elteltével fog megtartatni. Az ajánlatok felbontásánál az ajánlattevők, vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek.

Az iskolaépítésre beadott ajánlatok felett a kir. államépítészeti hivatal, a község házépítésre beadott ajánlatok felett pedig a kir. államépítészeti hivatal Olasztelek község előljáróságával egyetértőleg a közszállítási szabályzat 25. §-ában megállapított határidőn belül dönt.

Végleges döntés mindkét építkezésre a vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak tartatik fenn.

Az 1907. évi III. t.-cz. 13. és 14. §§-ai értelmében az ajánlattevő, a mennyiben ajánlata elfogadtatnék, köteles a munka teljesítéséhez szük-

séges új gépeket, eszközöket, berendezési tárgyakat és idézett törvényszakaszoknak megfelelően hazai gyárakból beszerezni és a munka teljesítéséhez hazai, első sorban magyar honos, műszaki erőket, tisztviselőket, munkásokat stb. alkalmazni és ezen kötelezettség ellenőrzése czéljából szükséges adatokat a munka ellenőrzésével megbízottak rendelkezésére bocsátani.

Ezen kötelezettségek egyike, vagy másika alól való felmentést az 1907. III. t.-cz. 13. §-a értelmében csakis a kereskedelemügyi miniszter ur adhat, azok bármelyikének áthágása esetén a kir. államépítészeti hivatalnak jogában áll — minden birói beavatkozás nélkül a szerződést felbontani és e mellett a munkát ajánlattevők kárára és veszélyére más módon biztosítani, vagy 20%-ot meg nem haladó kötbért kiszabni és a munka folytatását követelni.

A kiszabott kötbér a kereskedelmi és ipari alap javára esik.

Ezen kötelezettségek, vagy azok egyikének kijátszása esetén 1907. III. t.-cz. 15. §-a értelmében jogában áll a m. kir. kereskedelemügyi miniszternek vállalkozót a jogkörébe eső ipari szállítások és munkálatokból véglegesen, vagy meghatározott időre kizárni.

Mindazon ajánlattevők, kik ezen hivatallal eddig üzleti összeköttetésben nem állottak, tartoznak szállítóképeségüket és megbízhatóságukat azon ipar és kereskedelmi kamara által igazoltatni, melyhez telepük szerint tartoznak.

A biztosíték, a részletes feltételekben megszabott arányban, az utófelülvizsgálat eredménye szerint fog visszaadni.

A hivatal és Olasztelek község fentartja magának, hogy a beérkezett ajánlatok között, az árakra való tekintet nélkül, szabadon választhasson vagy az összes ajánlatokat elutasítva, az építést részben vagy egészben más vállalkozókkal esetleg házilagos uton végeztesse.

Az ajánlat ivenként 1 K-ás bélyeggel látható el és abba világosan és határozottan beendő azon kijelentés, hogy ajánlattevők úgy a

szerződést, mint az általános és részletes feltételeket ismeri, azokat kötelezőleg elfogadja.

A mennyiben többen együttesen (mint társ-vállalkozók) tesznek ajánlatot, már az ajánlaton megnevezendő azon egyén, a ki a munkát vezető és a ki felhatalmaztatik, hogy a munkát társai nevében vezeti és a ki a folyósított járandóságokat felveheti.

Hacsak lehetséges, már az ajánlatban megnevezendők azok a hazai czégek, melyektől a szükséges anyagok stb. beszereztetnek. A mennyiben ez lehetséges nem volna a szerződés kötésekor, vagy a munka megkezdése előtt bejelentendő 15 nappal tartozik vállalkozó 10% kötbér terhe mellett bejelenteni azon hazai ipartelepkeket stb., ahonnan szükségletét fedezendi.

Ajánlati minta a székelyudvarhelyi kir. államépítészeti hivatalban díjmentesen megszerezhető; ugyanott a műszaki iratok a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Székelyudvarhely, 1911. április hó 20-án.
Szobotka Rezső, kir. műszaki tanácsos.

Arverési hirdetmény. (791—1911. szám.)
Közhirre teszem, hogy Erdőfüle község tulajdonát képező korcsma és szatócs üzlet-helyiség nyilvános árverésen f. évi május 20-án d. e. 9 órakor a legtöbbet ígérőnek bérbe fog adatni. Kikiáltási ár 400 korona. Az árverési feltételek a községi előjárásnál megtekinthetők. Bardoczon, 1911. évi április 20-án. *Jancsó Gyula*, körjegyző.

Körözendő egyének. 130. — *Kovács Lajos* karácsonfalvi illetőségű egyén, aki kihágási ügyben 4 napi elzárásra ítéltetett, nyomozandó és feltalálása esetén erről az Oklánd járási főszolgabíró a 819—911. számra való hivatkozással értesítendő.

131. — *Rusznayák József*, aki legutóbb Budapesten tartózkodott nyomozandó, feltalálása esetén a Prenovics Rózália illetőségére nézve kihallgatandó és a felveendő jegyzőkönyv a 2281—911. számra való hivatkozással Békésvármegye alispánjának megküldendő.